

हिंदी

1. निम्न में से 'साध्वी' शब्द का पुल्लिंग शब्द क्या है ?
(1) मुनि (2) ऋषि (3) साधु (4) तपस्वी
2. निम्न में से किस वाक्य में संबंधकारक विभक्ति का प्रयोग नहीं हुआ है ?
(1) वह अभय का खिलौना है।
(2) यह पुस्तक उसकी है।
(3) गंगा हिमालय से निकलती है।
(4) अब पीपल के पेड़ लगाओ।
3. निम्न में से 'प्रत्येक' शब्द का संधि भेद कौन-सा है ?
(1) व्यंजन संधि (2) स्वर संधि (3) विसर्ग संधि (4) इनमें से कोई नहीं
4. निम्न वाक्यों में से कौन-सा वाक्य अर्थ के अनुसार आज्ञार्थक वाक्य नहीं है ?
(1) बच्चो खेलने लगे। (2) तीनों उस कोने में बैठ जाओ।
(3) राज अपनी दोनों टाँगें खो बैठा था। (4) प्रतिदिन चार पंक्तियों का सुलेखन करो।
5. निम्न वाक्यों में से कौन-सा वाक्य सामान्य वर्तमान काल का वाक्य है ?
(1) मीनल बहादुर लड़की नहीं थी।
(2) वह घड़ी देखकर इंस्पेक्टर चौंक पड़ा।
(3) हम फिर कभी भी ऐसा नहीं करेंगे।
(4) माँ रोटी बनाती है।
6. निम्न में से कौन-सा शब्द अशुद्ध है ?
(1) प्रसिद्ध (2) इकलौती
(3) अभ्युदय (4) अस्तित्व
7. जिस छंद में चारों चरणों की मात्राएँ समसंख्या में होती हैं, वह छंद क्या कहलाता है ?
(1) अर्द्ध सममात्रिक छंद (2) सममात्रिक छंद
(3) पूर्ण सममात्रिक छंद (4) विषममात्रिक छंद
8. 'राहुल बड़ी मुश्किल से पहाड़ पर चढ़ पाया।' इस वाक्य में प्रयुक्त सहायक क्रिया रूप कौन-सा है ?
(1) चढ़ (2) बड़ी मुश्किल (3) पहाड़ पर (4) पाया

9. रचना के आधार पर 'इसी ऊर्जा से मनुष्य शारीरिक और मानसिक कार्य करता है।' इस वाक्य का प्रकार कौन-सा है ?
(1) सरल वाक्य (2) मिश्र वाक्य (3) संयुक्त वाक्य (4) प्रश्नार्थक वाक्य
10. निम्न में से 'देशरक्षा' इस सामासिक शब्द का कौन-सा प्रकार है ?
(1) द्वंद्व (2) अव्ययीभाव
(3) द्विगु (4) तत्पुरुष
11. 'मधुर-मधुर मुस्कान मनोहर, मनुज वेश का उजियाला' यह उदाहरण निम्न में से किस अलंकार का है ?
(1) श्लेष (2) उपमा
(3) यमक (4) अनुप्रास
12. निम्न शब्दों में से जातिवाचक संज्ञा कौन-सी है ?
(1) चाल (2) पंछी (3) सीधा (4) दल
13. निम्न में से अन्य पुरुषवाचक सर्वनाम कौन-सा है ?
(1) मैं (2) तुम
(3) वह (4) हम
14. निम्न में से 'नाचना' क्रिया का प्रथम प्रेरणार्थक रूप कौन-सा है ?
(1) नचवाना (2) नाचाना (3) नचाना (4) नाचवाना
15. व्याकरण के किसी उपघटक का अध्यापन करने हेतु किस अध्यापन पद्धति का प्रयोग करना उचित है ?
(1) भाषाई खेल (2) कथाकथन
(3) प्रश्नोत्तर (4) व्याख्यान
16. किसी पद में वर्णित प्रसंग हमारे हृदय में ओज, उमंग, उत्साह का भाव उत्पन्न करते हैं, तब निम्न में से किस रस का निर्माण होता है ?
(1) भयानक (2) शांत (3) शृंगार (4) वीर
17. निम्न में से 'कुलीन' इस प्रत्यययुक्त शब्द में लगा हुआ प्रत्यय कौन-सा है ?
(1) न (2) ईन
(3) इन (4) लीन

18. निम्न में से कौन-सा शब्द उपसर्गयुक्त नहीं है ?
 (1) सुविचार (2) अज्ञान (3) विजय (4) साधक
19. हिंदी साहित्य में प्रेमचंद को किस उपाधि से जाना जाता है ?
 (1) महाकवि (2) नाट्याचार्य (3) उपन्यास सम्राट (4) श्रेष्ठ निबंधकार
20. निम्न शब्दों में से कृदंत शब्द कौन-सा है ?
 (1) श्रद्धालु (2) व्यक्ति (3) हँसोड़ (4) सुंदर
21. निम्न वाक्य में प्रयुक्त अव्यय 'और' का भेद कौन-सा है ?
 अध्यापक कक्षा में आए और पढ़ाना प्रारम्भ किया।
 (1) समुच्चयबोधक अव्यय (2) संबंधसूचक अव्यय
 (3) क्रियाविशेषण अव्यय (4) विस्मयादिबोधक अव्यय

निम्न परिच्छेद पढ़कर उस पर आधारित प्रश्न क्रमांक 22 से 25 तक के प्रश्नों के उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए :

आपके पिछले एक पत्र में उदासी और अकेलापन का दबा-सा स्वर था, जिसने मुझे काफी परेशान किया। मैं सोचता हूँ, आपको अब बहुत कुछ अपने जीवन का, दूसरे पर निर्भर न रहकर, स्वयं अपने काम, अध्ययन और लेखन का संबल बनाना होगा। भोपाल के मित्र अपने कामों में व्यस्त रहते हैं और यद्यपि सब आपसे बहुत स्नेह करते हैं, आपको उनसे नियमित पत्र व्यवहार की आशा नहीं करनी चाहिए। जब कभी मन ऊबे तो छह-आठ महीने में कभी दिल्ली, कभी भोपाल कुछ दिन के लिए चले जाना चाहिए। इससे आपको परिवर्तन का थोड़ा-बहुत आनंद तो मिलेगा। यात्रा करने का सुख भी मिलेगा। सौभाग्य से आप अपनी रुचियों में काफी हद तक स्वावलंबी हैं।

22. परिच्छेद में प्रयुक्त निम्न शब्दों में से कौन-सा शब्द है, जिसका एकवचन और बहुवचन का रूप समान होता है ?
 (1) आशा (2) पत्र (3) रुचि (4) यात्रा
23. परिच्छेद में प्रयुक्त 'मन ऊबना' इस मुहावरे का अर्थ निम्न में से क्या है ?
 (1) पछताना (2) बोझ लगना (3) उकता जाना (4) दुखी होना

24. निम्न शब्दों में से 'सौभाग्य' इस शब्द का विलोमार्थक शब्द क्या है ?
 (1) अहोभाग्य (2) दुर्भाग्य (3) अभाग (4) दुर्देवी
25. परिच्छेद में प्रयुक्त (,) इस विराम चिह्न को क्या कहते हैं ?
 (1) पूर्ण विराम चिह्न (2) अल्पविराम चिह्न (3) अर्ध-विराम चिह्न (4) उद्धरण चिह्न
- निम्न कविता पढ़कर उसके नीचे दिये गये प्रश्न क्रमांक 26 से 29 तक के प्रश्नों के उत्तर विकल्पों में से चुनकर लिखिए :

वो खुद ही जान जाते हैं बुलंदी आसमान की
 परिंदों को नहीं तालीम दी जाती उड़ानों की
 जो दिल में हौसला हो तो कोई मंजिल नहीं मुश्किल
 बहुत कमजोर दिल ही बात करते हैं थकानों की
 जिन्हें है सिर्फ मरना ही, वो बेशक खुदकुशी कर लें
 कमी कोई नहीं वर्ना है जीने के बहानों की
 महकना और महकाना है केवल काम खुशबू का
 कभी खुशबू नहीं मोहताज होती कद्रदानों की
 हमें हर हाल में तूफान से महफूज रखती है
 छतें मजबूत होती हैं उम्मीदों के मकानों की।

26. कविता में प्रयुक्त 'महफूज' शब्द का अर्थ निम्न में से क्या है ?
 (1) महकना (2) सुरक्षित (3) असुरक्षित (4) अनारक्षित
27. कविता में 'घर' अर्थ में प्रयुक्त समानार्थी शब्द कौन-सा है ?
 (1) गृह (2) निवास (3) मकान (4) छत
28. कविता में प्रयुक्त 'दिल' शब्द का विशेषण निम्न में से कौन-सा है ?
 (1) बुलंद (2) उम्मीद (3) बहाना (4) कमजोर
29. कविता की विधा निम्न में से क्या है ?
 (1) गजल (2) नवगीत (3) गीत (4) नई कविता
30. निम्न में से उच्चारण स्थान के आधार पर 'ट, ठ, ड, ढ, ण' ये कौन-से व्यंजन हैं ?
 (1) ओष्ठ्य (2) कंठ्य
 (3) मूर्धन्य (4) तालव्य

इंग्रजी किंवा मराठी

31. Select the combination of numbers so that the alphabets arranged accordingly will form a meaningful word.

U A L N A T R
1 2 3 4 5 6 7

- (1) 4 5 7 3 6 2 1 (2) 7 3 2 4 5 1 6
(3) 2 6 1 7 4 3 5 (4) 4 2 6 1 7 5 3
32. Choose the correct simple sentence for the given sentence.
'He finished his homework and put away his books.'
- (1) Having finished his homework, he put away his books.
(2) He finished his homework to put away his books.
(3) Putting away his books, he finished his homework.
(4) He put away his books to finish his homework.
33. Name the underlined clause in the given sentence.
'The house where the accident occurred is nearby.'
- (1) Noun clause (2) Adjective clause
(3) Adverb clause of place (4) Adverb clause of contrast
34. Choose the correct positive degree for the given sentence.
'The lion is the most ferocious of all animals.'
- (1) The lion is as ferocious as the other animals.
(2) Very few animals are as ferocious as the lion.
(3) No other animal is as ferocious as the lion.
(4) No other animal are as ferocious as the lion.
35. State what part of speech is the underlined word :
My views are quite in accordance with those of the university commission.
- (1) Indefinite pronoun (2) Demonstrative pronoun
(3) Distributive pronoun (4) Relative pronoun
36. Identify the tense of the given sentence.
The world has been infected with our ill-manners.
- (1) Present Continuous Tense (2) Past Perfect Tense
(3) Present Perfect Tense (4) Present Perfect Continuous Tense
37. Choose the word nearest in meaning to the given word.
'Assimilate'
- (1) Absorb (2) Arrange (3) Receive (4) Assemble
38. Choose the word opposite in meaning to the given word.
'Dearth'
- (1) Extravagance (2) Deficiency (3) Abundance (4) Scarcity
39. Choose the most suitable 'one word' for the given expression.
'A person who does not believe in the existence of God or gods'
- (1) Rationalist (2) Philatelist (3) Philanthropist (4) Atheist
40. Select the appropriate alternative to fill in the blank.
The accused ..... to the judge for mercy.
- (1) appealed (2) asked (3) requested (4) demanded

41. Choose the correct phrasal verb to fill in the blank.
Kailas tried his level best but could not ..... his examination.
(1) get upon (2) get on (3) get through (4) get throw
42. Identify which part of the sentence has an error.
These kind of trousers/are rather/expensive to buy./No error
- A B C D
(1) A (2) B (3) C (4) D
43. Choose the alternative that best expresses the meaning of the given idiom.
'To spill the beans'
- (1) To misbehave (2) To keep secrets
(3) To talk irrelevant (4) To reveal secret information
44. Rearrange the jumbled parts of the sentence which are labelled P, Q, R and S to produce a meaningfully correct sentence.
P : and who would also handle my business well
Q : I am looking for a son-in-law
R : to my daughter
S : who would be a good husband
(1) RQPS (2) QSRP (3) SPRQ (4) PRQS
45. Choose the suitable articles to fill in the blanks.
One of ..... most common causes of malnutrition is ..... unhealthy lifestyle.
(1) No article, an (2) the, an (3) the, a (4) a, the
46. Choose the grammatically correct sentence.
(1) Columbus invented America.
(2) He denied to take the money.
(3) He was looking me.
(4) He hung the picture on the wall.
47. Choose the correct prepositions to fill in the blanks.
Buddhism teaches that freedom ..... desires will lead to escape ..... sufferings.
(1) of, from (2) from, of (3) from, from (4) of, to
48. Choose the alternative which is closest in meaning to the underlined word in the sentence.
My friend used to regale us with anecdotes.
(1) bore (2) entertain (3) harass (4) flatter
49. Choose the alternative which is opposite in meaning to the underlined word.
He climbed up a stationary wagon.
(1) Moving (2) Speeding (3) Shunting (4) Standing
50. Choose the correctly spelt word.
(1) Varstile (2) Verstile (3) Versatile (4) Vorstyle

Read the following passage and answer the questions by selecting the correct alternatives (Q. Nos. 51 to 55) :

A frustrated old man, Badni Thakur was never tired of extolling the exploits of his ancestors with a little prompting he would lapse into a reminiscent mood, push back the loosely tied turban from his close-cropped grizzled hair and start a familiar story, improvising fanciful details which, to the mirth of his audience, always kept changing with every recounting.

51. Badni Thakur often remembered his ancestors because :
- (1) they were rich and powerful
  - (2) he was an old man
  - (3) he was not happy with himself
  - (4) they were dead and the dead must be remembered
52. Thakur told stories about his ancestors whenever he :
- (1) felt like doing so
  - (2) was in the company of his friends
  - (3) was encouraged by someone or friends
  - (4) was in jovial mood
53. The impact of the stories on his friends was that they :
- (1) were filled with fear
  - (2) felt depressed
  - (3) failed to understand
  - (4) were greatly amused
54. The most important feature of his stories was that they :
- (1) were based on facts
  - (2) were full of philosophical reflections
  - (3) always had something new to offer
  - (4) were full of funny incidents
55. His attitude to his ancestors was one of :
- (1) awe
  - (2) admiration
  - (3) fear
  - (4) resentment
56. Choose the correct alternative to fill in the blanks.
..... word to ..... wise is sufficient.
- (1) A, A
  - (2) No article, the
  - (3) The, a
  - (4) A, the
57. Choose the correct alternative to fill in the blanks.
People who are averse ..... hardwork generally do not succeed ..... life.
- (1) of, in
  - (2) to, in
  - (3) to, with
  - (4) at, in
58. Identify the figure of speech in the given line.
'On the deck the Rover takes his stand.'
- (1) Metonymy
  - (2) Metaphor
  - (3) Inversion
  - (4) Paradox
59. Choose the correct passive construction of the given sentence :
'A lady missionary gave him a black bow.'
- (1) He was given a black bow by a lady missionary
  - (2) He had been given a black bow by a lady missionary
  - (3) A black bow was given him by a lady missionary
  - (4) A black bow had been given to him by a lady missionary
60. Choose the correct 'Indirect' narration for the given sentence :
Ramesh said to the astrologer, "When shall I get at him ?"
- (1) Ramesh asked the astrologer when he should get at him ?
  - (2) Ramesh asked the astrologer when should he get at him.
  - (3) Ramesh asked the astrologer when he would get at him.
  - (4) Ramesh asked the astrologer when would he get at him.

मराठी

31. योग्य पर्याय वापरून म्हण पूर्ण करा -
देखल्या देवा .....
- (1) परमेश्वर
  - (2) दंडवत
  - (3) मंत्र
  - (4) पठण
32. 'आरती प्रभू' या नावाने काव्यलेखन करणारे साहित्यिक कोण ?
- (1) जयवंत दळवी
  - (2) ग. दि. माडगूळकर
  - (3) चिं. त्र. खानोलकर
  - (4) बा.सी. मर्ढेकर
33. पुढीलपैकी कोणते पुस्तक पु.ल. देशपांडे यांनी लिहिलेले नाही ?
- (1) अमृतवेल
  - (2) असा मी असामी
  - (3) व्यक्ती आणि वल्ली
  - (4) बटाट्याची चाळ
34. 'आकांक्षा घरी गेली' वाक्याचा प्रकार कोणता ?
- (1) आज्ञार्थी
  - (2) विध्यर्थी
  - (3) संकेतार्थी
  - (4) स्वार्थी
35. 'कुणी झाडांच्या फांद्यांवर चढले.' या वाक्यातील विभक्ती ओळखा.
- (1) तृतीया एकवचन
  - (2) तृतीया अनेकवचन
  - (3) षष्ठी एकवचन
  - (4) षष्ठी अनेकवचन
36. 'इक' प्रत्यय लावता न येणारा शब्द कोणता ?
- (1) समाज
  - (2) वाचा
  - (3) धर्म
  - (4) आनंद
37. पुढीलपैकी मागणीपत्राचा विषय कोणता असेल ?
- (1) लग्नासाठी बोलावणे
  - (2) विद्यार्थ्यांना बक्षिस देणे
  - (3) प्रमुख पाहुण्यांचे आभार मानणे
  - (4) विद्यार्थी भांडारासाठी स्टेशनरी घेणे
38. अ-आ, इ-ई, उ-ऊ हे कोणत्या प्रकारचे स्वर आहेत ?
- (1) सजातीय
  - (2) विजातीय
  - (3) संयुक्त
  - (4) दीर्घ
39. 'धरणी' या शब्दाचा लघुगुरू क्रम कसा असेल ?
- (1) उ उ उ
  - (2) - उ उ
  - (3) उ - उ
  - (4) उ उ -
40. 'झाकले माणिक'चा योग्य अर्थ काय ?
- (1) पाणक्या
  - (2) बहुमोल वस्तू
  - (3) साधा पण गुणी मनुष्य
  - (4) कजाग व्यक्ती
41. पुढीलपैकी शुद्ध शब्द ओळखा :
- (1) वायुपुत्र
  - (2) वायुपुत्र
  - (3) वायुपूत्र
  - (4) वायूपूत्र
42. पुढीलपैकी वचननियमाच्या दृष्टीने गटात न बसणारा शब्द कोणता ?
- (1) फुले
  - (2) नाले
  - (3) पेले
  - (4) भाले
43. वाक्यातील क्रियापद जेव्हा कर्माप्रमाणे बदलते तेव्हा ..... प्रयोग होतो.
- (1) कर्तरी
  - (2) सकर्मक कर्तरी
  - (3) कर्मणी
  - (4) भावे

44. 'तुला हे पुस्तक आवडले का .....' या वाक्यात गाळलेल्या जागी कोणते विरामचिन्ह येईल ?
 (1) पूर्णविराम (2) प्रश्नचिन्ह (3) उद्गारवाचक चिन्ह (4) स्वल्पविराम
45. खालीलपैकी संत तुकारामांनी लिहिलेला ग्रंथ कोणता ?
 (1) दासबोध (2) एकनाथी भागवत (3) अभंग गाथा (4) भावार्थ दीपिका
46. 'शाळा मातेसमान आहे' या वाक्यात 'शाळा' हे काय आहे ?
 (1) उपमेय (2) उपमान (3) साधारण धर्म (4) अलंकार
47. 'कडाकडा फोड नभ, उडव उडु मखिका :
 खडबडवि दिग्गजा, तुडव रवि मालिका' यात कोणता रस आहे ?
 (1) रौद्र (2) भयानक (3) बीभत्स (4) करुण
48. 'तुला काय पाहिजे ?' या वाक्यातील 'काय' शब्द कोणत्या प्रकारचे सर्वनाम आहे ?
 (1) पुरुषवाचक (2) अनिश्चित (3) प्रश्नार्थक (4) दर्शक
49. 'माधुरी माझ्या बहिणीची मुलगी आहे' या वाक्यात किती नामे आली आहेत ?
 (1) एक (2) दोन (3) तीन (4) चार
50. 'विनिताने लाडू खाल्ला.' या वाक्याचे अपूर्ण भविष्यकाळी रूप कोणते ?
 (1) विनिता लाडू खाते (2) विनिता लाडू खात असेल
 (3) विनिता लाडू खात होती (4) विनिता लाडू खात आहे
51. स्वभाव + उक्ती याचा योग्य संधिशब्द कोणता ?
 (1) स्वभावक्ती (2) स्वभाव उक्ती (3) स्वभावोक्ती (4) स्वभावुक्ती
52. 'हरिहर' हे कोणत्या समास प्रकाराचे उदाहरण आहे ?
 (1) इतरेतर द्वंद्व (2) समाहार द्वंद्व (3) वैकल्पिक द्वंद्व (4) कर्मधारय
53. पुढीलपैकी 'वर' शब्दाचा समानार्थी नसलेला शब्द कोणता ?
 (1) श्रेष्ठ (2) जरा (3) आशीर्वाद (4) नवरामुलगा
54. पुढीलपैकी विरुद्धार्थाची योग्य जोडी कोणती ?
 (1) भाऊ x भ्राता (2) मित्र x दोस्त
 (3) सुत x पुत्र (4) उत्कर्ष x अपकर्ष

पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्र. 55 ते 57 सोडवा : -

दुःखे येतात ती आपली कसोटी पाहण्यासाठीच येतात. त्यावेळी न डगमगणे हाच खरा पुरुषार्थ. भट्टीतून तावून सुलाखून निघाल्याखेरीज सोन्याला तेज चढत नाही किंवा टाकीचे घाव सोसल्याखेरीज दगडाला देवपण येत नाही हे आपणाला माहीत नाही काय ? पैलू पाडल्याशिवाय हिऱ्यालासुद्धा किंमत येत नाही. आपणांवर कोसळणारी दुःखे ही अशीच आपल्या

व्यक्तिमत्त्वाला पैलू पाडण्यासाठी निर्माण झाली आहेत असे आपण का समजू नये ? शिवाय असे पाहू, जगात दुःखे आहेत म्हणून सुखाची किंमत आपणास कळते ना ? जगात अंधारी रात्र आहे म्हणूनच चंद्राला महत्त्व. त्याचप्रमाणे दुःख आहे म्हणूनच जगात सुखाचे महत्त्व आहे असे तुम्हांला नाही वाटत ? नुसते गोड जेवण जेवण्याचा तुम्ही कधी प्रयत्न केला आहे काय ? नुसत्या गोडाने तोंडाला कशी मिठी बसते, हे तुम्हांला माहीत आहेच. केवळ सुखच जगात असते तर अशीच आपली स्थिती झाली नसती का ? शिवाय दुःखानंतर सुख आले म्हणजे त्याची लज्जत काही न्यारीच असते असा अनुभव कुणाला नाही ? परीक्षेसाठी मरमर कष्ट केल्यानंतरच निकालांच्या आनंदाची खरी गोडी आपणांस कळते. असे जर आहे तर वर्तमानकाळच्या दुःखाबद्दल आपण कुरकुर का करावी ? आणि दुःख पर्वताएवढे असे का मानावे ?

55. दुःखाविषयी सांगताना पुढीलपैकी कोणते उदाहरण उतान्यात आलेले नाही ?

- (1) गोड जेवण (2) अंधारी रात्र
 (3) रडणारी व्यक्ती (4) परीक्षेच्या वेळचे कष्ट

56. दुःखे कशासाठी येतात ?

- (1) कसोटी पाहण्यासाठी (2) व्यक्तिमत्त्व घडू नये यासाठी
 (3) सुखाची किंमत कळू नये यासाठी (4) आपण आनंदी व्हावे यासाठी

57. उतान्यातून लेखकाचा कसा दृष्टिकोन प्रतीत होतो ?

- (1) सकारात्मक (2) नकारात्मक (3) उदासीन (4) उत्साही

पुढील कविता वाचून प्रश्न क्र. 58 ते 60 सोडवा :

सान्याच कळ्यांना जन्मसिद्ध हक्क आहे फुलण्याचा
 मातीमधला वतन वारसा आकाशावर कोरण्याचा.
 जन्म असो माळावरती अथवा शाही उद्यानात
 प्रत्येक कळीला हक्क आहे फूल म्हणून जगण्याचा,
 गुलाब असो, कमळ असो, कळी असो गटारातील
 तिच्यासाठी तिष्ठत असतो एक किरण सूर्याचा,
 प्रत्येक कळीत जागत असतो निर्धार फूल होण्याचा
 दिमाखानं दिसण्याचा अन् सुगंधाने असल्याचा.

58. कळीसाठी कोण वाट पाहत आहे ?

- (1) झाड (2) फूल (3) सूर्याचा किरण (4) बाग

59. पुढीलपैकी कोणता निर्धार कळीच्या मनात नाही ?

- (1) सूर्य होण्याचा (2) फूल होण्याचा (3) दिमाखात मिरवण्याचा (4) सुगंधित होण्याचा

60. कवितेतील कळी म्हणजे कोण असावे ?

- (1) फुलाची कळी (2) बागेत फुलणारी कळी
 (3) झाडावर उमलणारी कळी (4) जन्माला येणारी मुलगी

बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र

61. मॅकडुगल या मानसशास्त्रज्ञांनी केलेल्या सहजप्रवृत्तीच्या वर्गीकरणामध्ये आत्मनिष्ठ या घटकामध्ये खालीलपैकी कोणत्या प्रवृत्तीचा समावेश होतो ?
 (1) आत्मप्रतिष्ठा (2) आत्मदीनता (3) कुतूहल (4) संघ
62. शिक्षण म्हणजे प्राण्यांचे कोणत्याही प्रकारे विकास घडवून आणणारी व त्याचे अनुभव आणि परिस्थिती यांचे स्वरूप पूर्वीपेक्षा निराळे करणारी क्रिया होय. शिक्षणाची अशी व्याख्या खालीलपैकी कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने केली आहे ?
 (1) गिलफर्ड (2) वुडवर्थ (3) मर्फी (4) मेंडेल
63. विस्मरणाची अनेक कारणे आहेत; मूळचा अनुभव व नवा अनुभव यांच्यात एकमेकांवर परिणाम होऊन ते एकमेकांना बाधक ठरतात. अध्ययनार्थी मराठी भाषेत वाक्याची रचना शिकल्यानंतर इंग्रजीतील वाक्यरचना शिकू लागतो तेव्हा मूळचा अनुभव नवीन येणाऱ्या अनुभवास अडथळा करतो. यालाच ..... असे म्हणतात.
 (1) पुरोपगामी निरोधन (2) प्रतिगामी निरोधन
 (3) दमन (4) अनुपयोग
64. खाली दिलेल्या अध्ययनविषयक उपपत्ती आणि मानसशास्त्रज्ञ यांच्या जोड्यांचा योग्य क्रम ओळखा :

उपपत्ती	मानसशास्त्रज्ञ
(A) संयोजनवादी उपपत्ती	(a) स्किनर
(B) अभिजात अभिसंधान उपपत्ती	(b) पाव्हलॉव्ह
(C) साधक अभिसंधान उपपत्ती	(c) कोहलर
(D) मर्मदृष्टी उपपत्ती	(d) थॉर्नडाइक

(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (d)	(b)	(a)	(c)
(2) (a)	(b)	(c)	(d)
(3) (b)	(c)	(d)	(a)
(4) (c)	(d)	(a)	(b)
65. विद्यार्थी नियमांचा अर्थ सांगतो, विद्यार्थी सूत्र स्पष्ट करतो, विद्यार्थी नवीन संकल्पना स्पष्ट करतो या सर्व क्रिया खालीलपैकी कोणत्या उद्दिष्टांमध्ये अंतर्भूत आहे ?
 (1) ज्ञान (2) आकलन (3) उपयोजन (4) अभिरुची
66. विद्यार्थ्यांची संपादनूक मोजून त्या संपादनाची तुलना इतर विद्यार्थ्यांच्या गुणांशी व संदर्भ गटातील विद्यार्थ्यांच्या संपादनाशी करण्याच्या दृष्टीने ..... ही कसोटी तयार केलेली असते ?
 (1) प्रमाणक कसोटी (2) निकष संदर्भीय कसोटी (3) नैदानिक कसोटी (4) प्राविण्य कसोटी

Child Development and Pedagogy

61. According to the classification of instincts proposed by McDougall, which of the following instinct is classified in the category of self-assertion ?
 (1) Self-respect (2) Self-disrespect (3) Curiosity (4) Team
62. Which of the following psychologists has defined education as a process that helps development of animals and is a process that changes the nature of experiences and surroundings ?
 (1) Guilford (2) Woodworth (3) Murphy (4) Mendel
63. There are many reasons behind forgetting. Original experience and new experience affect each other and hamper each other. When a learner starts learning construction of sentences in English after learning construction of sentences in Marathi, the original experience hampers the new experience. This is called as .....
 (1) Pro-active inhibition (2) Retroactive inhibition
 (3) Repression (4) Unusefulness
64. Choose the correct list from the pairs of learning theory and psychologist.

Theory	Psychologist
(A) Connectionism	(a) Skinner
(B) Classical conditioning	(b) Pavlov
(C) Operant conditioning	(c) Kohler
(D) Insightful learning	(d) Thorndike

(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (d)	(b)	(a)	(c)
(2) (a)	(b)	(c)	(d)
(3) (b)	(c)	(d)	(a)
(4) (c)	(d)	(a)	(b)
65. Which of the following objectives include the processes like—Student tells meaning of laws, student explains the formula and student explains the concept ?
 (1) Knowledge (2) Understanding (comprehension)
 (3) Application (4) Interest
66. Which test is developed in order to measure the achievement of student and compare it with the scores and achievement of the students from the same reference group ?
 (1) Standardized test (2) Criterion referenced test
 (3) Diagnostic test (4) Proficiency test

67. अध्ययन उपपत्तीत केवल चेतक आणि प्रतिसाद यांचा स्वतंत्रपणे विचार न करता प्रामुख्याने परिसर विचारात घेऊन भिन्न-भिन्न परिसरात एकच चेतक कार्यान्वित असला तरी तो वेगवेगळे प्रतिसाद मिळवितो. असे खालीलपैकी कोणत्या उपपत्तीमध्ये मांडले आहे ?
- (1) प्रभुत्व संपादन (2) सामाजिक निरीक्षणात्मक
(3) ज्ञानात्मक अध्ययन (4) साधक अभिसंधान
68. रूब्रिक म्हणजे कोणत्याही बाबीचे मूल्यमापन करण्यासाठी तयार केलेला निकष आराखडा होय. खाली दिलेल्या रूब्रिकच्या वैशिष्ट्यांपैकी कोणते वैशिष्ट्य असत्य आहे ?
- (1) हे विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचे दिशादर्शक साधन असून त्याद्वारे प्रक्रिया व कामगिरी दोन्हीचे मूल्यमापन होते.
(2) रूब्रिकमधून मिळणाऱ्या गुणांना अर्थ लावता येतो.
(3) रूब्रिकमधील निकषांची व्याख्या ही स्थळ, काळ व परिस्थितीचा विचार न करता स्थिर असते.
(4) रूब्रिक म्हणजे केवळ विद्यार्थ्यांच्या संपादनाचे मापन करण्याचे साधन नसून विद्यार्थ्यांनी विशिष्ट क्षेत्रात प्रगतीचे सर्वोत्तम टोक गाठण्याविषयी मार्गदर्शन करणारी यंत्रणा आहे.
69. बुद्धिमत्ता ही प्रत्येक व्यक्तीच्या मज्जातंतूवर व त्यांच्या परस्परंशी असलेल्या संघटनावर अवलंबून असते. कोणतेही बौद्धिक कार्य होण्यासाठी त्यांचे संघटन होणे आवश्यक असते हे खालीलपैकी कोणत्या उपपत्तीमध्ये अंतर्भूत आहे ?
- (1) थॉर्नडाईकची संख्यात्मक उपपत्ती (2) गिलफर्डची बहुआयामी उपपत्ती
(3) थर्स्टनची अनेक घटक उपपत्ती (4) स्पिररमनची द्वि-घटक उपपत्ती
70. शारीरिक दोषामुळे मतिमंदत्वाचे विविध प्रकार पडतात. खालीलपैकी कोणत्या प्रकाराचे मतिमंदत्व हे शरीरातील हार्मोन्सच्या अनियमित स्रावामुळे निर्माण होते ?
- (1) गॅलॅक्टोसिमिया (2) मंगोलिझम (3) मायक्रोसिफली (4) हेड्रोसिफलस
71. खालीलपैकी कोणत्या शैक्षणिक साधनांचा उपयोग कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी होतो ?
- (1) रबरमॅट (2) स्मृती पाट्या (3) अँबॅकस पाटी (4) टेलर फ्रेम
72. विद्यार्थ्यांनी विशिष्ट संबोध शिकणे व संबोधाकार घेण्यामागील विचार प्रक्रिया विकसित करणे हे कोणत्या अध्यापन प्रतिमानाचा अध्यापनीय परिणाम आहे ?
- (1) उद्गमन विचार प्रक्रिया (2) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमान
(3) अग्रत संघटक प्रतिमान (4) संबोध साध्यता प्रतिमान
73. दोन वस्तू अथवा अनुभवाच्या गुणधर्मातील साहचर्य संबंध प्रस्थापित होतो. एका वस्तूची आठवण झाली की दुसरीची आठवण होते. हा साहचर्याचा खालीलपैकी कोणता नियम आहे ?
- (1) सान्निध्याचा नियम (2) सादृश्यतेचा नियम (3) प्राथमिकतेचा नियम (4) नवीनतेचा नियम
74. सॉल्व्ही आणि मेयेर यांनी मांडलेल्या भावनिक बुद्धिमत्तेच्या पाच सक्षमतांमधील सामाजिक कौशल्य या सक्षमतेमध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा समावेश होत नाही ?
- (1) राजकीय भान (2) संघर्ष व्यवस्थापन (3) नेतृत्व (4) संप्रेषण

67. Which of the following theories states that instead of thinking about stimulus and response separately, considering the environment, different responses are given to the same stimulus in the different environment ?
- (1) Mastery learning (2) Social observational
(3) Cognitive learning (4) Operant conditioning
68. Rubric is a criterion framework for evaluation of anything. Which of the following is false with respect to characteristics of rubric ?
- (1) This is a guiding tool for the progress of the student and through that, both the process and output are evaluated.
(2) One can give meaning to the scores obtained from rubric
(3) The definitions of the criterion given in the rubric is constant irrespective of place, time and environment
(4) Rubric is not only a tool to measure the achievement of student but is also a mechanism to guide the best outcome of the specific field
69. Intelligence depends on the nerve cells and organization of nerve cells with respect to each other. Which of the following theories states that organization of these nerve cells is necessary for any cognitive activity ?
- (1) Thorndike's quantity theory (2) Guilford's multidimensional theory
(3) Thurstone's multifactor theory (4) Spearman's two-factor theory
70. There are different types of mental retardations caused due to physical disorders. Which of the following retardation is caused due to irregular secretion of hormones ?
- (1) Galactosemia (2) Mongolism
(3) Microcephaly (4) Hydrocephalus
71. Which of the following educational tool (aid) is useful for hearing impaired students ?
- (1) Rubbermat (2) Memory slate (3) Abacus slate (4) Teller frame
72. Which of the following models of teaching has the learning outcome as students learn specific concept and develop thinking process needed to develop the concept ?
- (1) Inductive thinking model (2) Inquiry training model
(3) Advanced organizer model (4) Concept attainment model
73. A relation of association between features takes place between two things or experiences. When one of them is remembered, the other is also remembered. Which of the following rule of association is applicable here ?
- (1) Law of contiguity (2) Law of similarity
(3) Law of primary (4) Law of recency
74. Which of the following components is not included in the ability of social skill out of the five abilities mentioned in the theory of emotional intelligence proposed by Salovey and Mayer ?
- (1) Political awareness (2) Management of conflict
(3) Leadership (4) Communication

75. एखादा विद्यार्थी परीक्षेत नापास होतो पण तो क्रिकेटमध्ये नेत्रदीपक यश मिळवतो हे उदाहरण खालीलपैकी कोणत्या मानसिक संरक्षण यंत्रणेचे आहे ?
 (1) प्रक्षेपण (2) प्रतिपूरण (3) तादात्म्य (4) नकारात्मकता
76. रॉबर्ट गॅने यांनी अध्ययनविषयक मानसशास्त्रातील तत्त्वे प्रस्थापित करताना अध्ययनाचे आठ प्रकार मांडून त्याचे स्तर निश्चित केले. एका स्तराचे अध्ययन झाल्याशिवाय वरच्या स्तराच्या अध्ययनाकडे जाता येत नाही. त्यानुसार संकेत अध्ययनानंतर खालीलपैकी कोणता स्तर येतो ?
 (1) शृंखला अध्ययन (2) शब्द साहचर्य अध्ययन
 (3) उद्दीपक प्रतिसाद अध्ययन (4) गुणित भेदाभेदन अध्ययन
77. विद्यार्थ्यांने अभ्यास करताना विश्लेषण करणे, तत्त्व शोधून काढणे, त्याचे उपयोजन करणे यावर भर असेल तरच अध्ययन संक्रमण होते. हे कोणत्या अध्ययन संक्रमणाच्या उपपत्तीमध्ये मांडले आहे ?
 (1) सामान्यीकरण उपपत्ती (2) समान घटक उपपत्ती
 (3) शक्तीवादी उपपत्ती (4) बॅग्लेची उपपत्ती
78. मुलांच्या बोधात्मक विकासाच्या बाबतीत मुलांच्या विकासातील विचार व भाषा यावर आधारित सिद्धांत ..... यांनी मांडून बोधात्मक विकासात सामाजिक आंतरक्रियांचा मोठा वाटा असून आंतरक्रिया जशा कृतीतून तशा संभाषणातून ही घडतात असे मत मांडले.
 (1) पियाजे (2) आसुबेल (3) ब्रुनर (4) व्हायगोटस्की
79. कोणत्याही विषयाचा जो भाग शिकवायचा आहे त्याचे पृथक्करण करून, ज्ञानाचे लहान लहान पायऱ्यांमध्ये विभाजन करून प्रश्न-उत्तरे विचारणे हे खालीलपैकी कोणत्या अध्यापन पद्धतीत येते ?
 (1) क्रमन्वित (2) सामूहिक (3) समवाय (4) चर्चा
80. शाळेतील वर्गामध्ये श्रेष्ठ पुरुषांची चित्रे, उद्बोधक, सुभाषिते व संतवचने लावून त्यांच्या कथा विद्यार्थ्यांना सांगणे इ. गोष्टी खालीलपैकी कोणत्या पाठात अंतर्भूत आहे ?
 (1) भावग्रहण (2) कौशल्य (3) नीती (4) माहितीपर
81. खाली अध्यापन तंत्रातील शिक्षक व्यक्तिमत्त्वासंदर्भात काही विधाने दिली आहेत. त्यापैकी कोणते विधान असत्य आहे ?
 (1) शिक्षकाचा व्यासंग, अध्यापन पद्धतीवरील प्रभुत्व, अध्यापन प्रक्रियेचे सर्वांगीण ज्ञान, नवनवीन विचार प्रवाहांची व तंत्रांची ओळख या सर्व घटकांचा विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणावर मोठा परिणाम होतो.
 (2) विद्यार्थ्यांच्या मनात विषयाबद्दल आवश्यक त्या अभिवृत्ती व अभिरुची निर्माण करण्याचे कार्य शिक्षक करतात
 (3) विद्यार्थ्यांमध्ये शिक्षणासंबंधी उत्साह व आवड निर्माण होण्यासाठी शिक्षकाचा स्वतःचा उत्साह गौण ठरतो
 (4) अध्यापनात शिक्षकाचे स्थान अनन्यसाधारण आहे
82. अवबोधातून सामान्य बोधाकडे, पृथक अनुभवातून सर्वसामान्य स्वरूपाकडे, विशिष्ट उदाहरणांकडून सिद्धांताकडे जाणारी ज्ञानप्रक्रियेवर आधारलेल्या हर्बार्टच्या पाठपद्धतीला ..... विचार पद्धती असेही संबोधले जाते.
 (1) उद्गामी (2) अवगामी (3) अनुगामी (4) पुरोपगामी

75. A student fails in the examination but he achieves splendid success in cricket. This is an example of which of the following defence mechanism ?
 (1) Projection (2) Compensation
 (3) Identification (4) Negativism
76. Robert Gagne proposed eight events of learning while establishing principles of learning in psychology. Higher events of learning cannot be achieved unless the lower events are achieved. According to this, which level is followed by signal learning ?
 (1) Chaining (2) Verbal association
 (3) Stimulus-response learning (4) Multiple discrimination
77. Which theory of transfer of learning states that, transfer of learning takes place only when student analyses, finds the principle and emphasizes on application of it ?
 (1) Generalization theory (2) Theory of identical elements
 (3) Theory of formal discipline (4) Bagley's theory
78. Social interactions play an important role in cognitive development. The interactions take place through activities as well as through communication. Based on the thinking and language ..... has proposed the theory of cognitive development of children.
 (1) Piaget (2) Ausubel (3) Brunner (4) Vygotsky
79. Which of the following teaching method includes analysis of the teaching unit, dividing it into small steps and asking questions based on it ?
 (1) Programmed (2) Grouped
 (3) Correlation (4) Discussion
80. Which of the following lesson includes display pictures of great persons, moral quotes and thoughts of saints ?
 (1) Feeling of perception (2) Skill
 (3) Morals (4) Information based
81. Which of the following statements regarding teaching techniques is incorrect with respect to teacher personality ?
 (1) Studiousness of teacher, mastery on teaching methods, comprehensive knowledge about teaching process, awareness about new trends and technology affects education of students to a large extent
 (2) Teacher develops necessary attitude and aptitude about the subject in students' mind.
 (3) Teacher's enthusiasm is subsidiary for developing enthusiasm and interest about education among students
 (4) Teacher's place is vital in teaching.
82. Herbartian planning of lesson which is based on knowledge processing and perception to general understanding, part experiences to generalization, specific examples to theory is also called as ..... thinking process.
 (1) Inductive (2) Deductive (3) Following (4) Progressive

83. ब्लूम यांनी मांडलेल्या उद्दिष्टांच्या क्रियात्मक पातळीवरील कोणतेही कौशल्य संपादन करण्याची सर्वात पहिली पायरी म्हणजे ..... होय.
 (1) पुनरावृत्ती (2) निश्चितपणा (3) अनुकरण (4) आत्मीकरण
84. कथा वाचत असताना त्या कथेतील पात्रांच्या सुखदुःखाशी पूर्णपणे समरस होऊन, कथेतील नायकाला भोगावे लागणारे दुःखद अनुभव आपल्या मनचक्षुपुढे उभे राहतात. अशा कल्पनांना ..... कल्पना म्हणतात.
 (1) अनुकरणात्मक (2) व्यावहारिक (3) सौंदर्यनिष्ठ (4) नियमबद्ध
85. एकावेळी किती उद्दिष्टांकडे आपल्याला अवधान देता येते किंवा अवधानाच्या एका झेपेत किती वस्तू सामावतात याला अवधान कक्षा म्हणतात. खालीलपैकी कोणते विधान अवधान कक्षेशी सुसंगत नाही ते ओळखा :
 (1) सर्वांची अवधान कक्षा समान किंवा एकच असत नाही.
 (2) व्यक्ती व्यक्तीनुसार अवधान कक्षा बदलते
 (3) अध्ययन-अध्यापनाच्या वेळी विद्यार्थ्यांची अवधान कक्षा विचारात घ्यावी लागते
 (4) छोट्या मुलांची अवधान कक्षा जास्त असते व वयाबरोबर ती कमी होते
86. जीवन जगत असताना जे वैयक्तिक व सामाजिक अनुभव येतात त्यावरून विचार करून अनुमान काढायचे, जे शास्त्रशुद्ध असतीलच असे नाही, हे खालीलपैकी कोणत्या पद्धतीने घडून येते ?
 (1) पर्यंक पद्धती (2) सांख्यिकी पद्धती
 (3) प्रायोगिक पद्धती (4) वैकासिक पद्धती
87. अवबोध ही गुंतागुंतीची प्रक्रिया आहे. ही प्रक्रिया घडत असताना संवेदनांचे गट काही तत्त्वानुसार पडतात. पुढील उदाहरणामध्ये खालीलपैकी कोणत्या तत्त्वाचा वापर करता येईल. उदाहरण-आकाशातील नक्षत्रांचा अभ्यास करताना सप्तर्षी, मृगशीर्ष इ. च्या तारकासमूहाचे निरीक्षण केले जाते.
 (1) समीपता (2) सादृश्य
 (3) अखंडत्व (4) समावेश
88. खालीलपैकी कोणत्या ग्रंथीतून जीवनरसायनाचा स्राव होऊन हृदयाचे स्पंदन, रक्तदाब, रक्तवाहिन्या यावर परिणाम होऊन भावनिक उद्रेकाच्या अवस्थेत या ग्रंथीचे कार्य जोमाने होते ?
 (1) कंठस्थ ग्रंथी (2) मस्तिष्क ग्रंथी (3) वृक्कस्थ ग्रंथी (4) लैंगिक ग्रंथी
89. समस्या सोडविण्याच्या क्षमतेच्या विकासाबाबत मत मांडतांना कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने समस्यांचे व्यावहारिक समस्या व बौद्धिक समस्या असे प्रकार पडतात हे सांगून व्यावहारिक समस्येत एखादी गोष्ट प्राप्त करून घेणे व बौद्धिक समस्येत एखादी गोष्ट समजून घेणे आवश्यक असते ? असे मत मांडले.
 (1) लेव्ह व्हायगॉट्स्की (2) बी.एफ. स्किनर (3) सिगमुंड फ्रॉइड (4) रॉबर्ट स्टर्नबर्ग
90. खाली दिलेल्या विधानांमध्ये कोणते विधान शैशवावस्थेतील वैशिष्ट्य दर्शवत नाही ?
 (1) या अवस्थेत मूल परावलंबी असते
 (2) या अवस्थेत मूल पराकोटीचे स्वार्थी व स्वकेंद्रित असते
 (3) या अवस्थेत कोणत्याही सहजप्रवृत्तीचा उदय होत नाही
 (4) या अवस्थेत सांघिक खेळातूनच सामाजिक वर्तन प्रकारांचा पाया घातला जातो

83. The first step of acquisition of any skill proposed by Bloom in his classification of objectives in psychomotor domain is .....
 (1) Repetition (2) Manipulation
 (3) Imitation (4) Naturalization
84. While reading a story, one emphathizes with the happiness and sorrows of the characters in the story and one visualizes the sorrowful experiences of hero of the story. This kind of imagination is called as .....
 (1) Imitative (2) Pragmatic
 (3) Aesthetic (4) Disciplined
85. Span of attention is the quality, size or extent to which the perceptual field of an individual can be effectively organized to enable him to attend to a number of things in a given duration. Which of the following statements is not in coherence with span of attention ?
 (1) All do not have same span of attention
 (2) Span of attention differs from person to person
 (3) One has to take into consideration span of attention during teaching-learning
 (4) Span of attention of small children is bigger and it decreases with age
86. Inferences are drawn based on the personal and social experiences that we have while leading our life. They need not be scientific. This happens due to which of the following method ?
 (1) Arm chair method (2) Statistical method
 (3) Experimental method (4) Developmental method
87. Perception is a complex process. Sensations are classified based on some principles during this process. Which principle can be used in the following example ?
 Example - While studying the constellations in the sky, the groups of stars like seven sages and the deer's head.
 (1) Proximity (2) Similarity
 (3) Continuity (4) Inclusiveness
88. Which of the following glands secretes the hormone that controls the heart beat, blood pressure and influence blood vessels ? During the emotional outburst this gland functions with more vigour.
 (1) Thyroid gland (2) Pituitary gland
 (3) Adrenal gland (4) Sexual gland
89. While expressing views on the development of problem-solving ability, which psychologist classified problems into practical problems and intellectual problems, stating that in practical problems one needs to acquire something, whereas in intellectual problems one needs to understand something ?
 (1) Lev Vygotsky (2) B.F. Skinner (3) Sigmund Freud (4) Robert Sternberg
90. Which of the following statements does not indicate the characteristic of infancy ?
 (1) During this phase, the child is dependent on others.
 (2) In this phase the child is too selfish and self-centered.
 (3) During this phase, no natural instincts are expressed.
 (4) During this phase, social behavioural types are established through group games

- (3) 3 (4) $\sqrt{7}$

दिए गए बिंदु हा त्रिकोणाच्या बाह्य भागात असतो ?

- (2) काटकोन त्रिकोण
(4) लघुकोन त्रिकोण

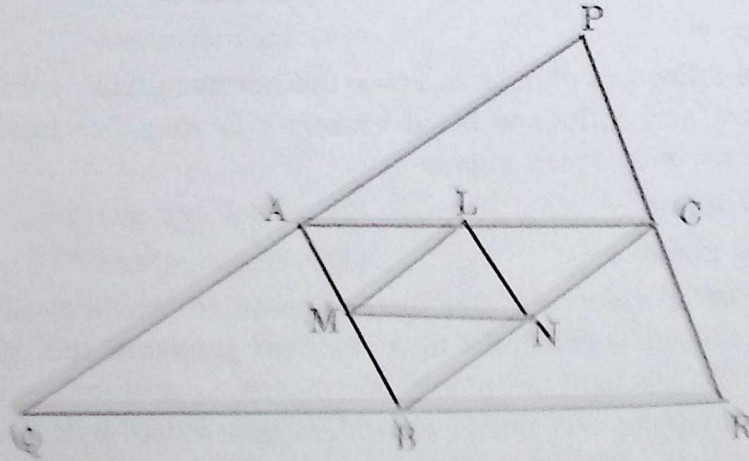
- (3) $\frac{41}{45}$ (4) $7\frac{2}{9}$

को वकी कितो ?

- (3) 4 (4) 5

- (3) 4 (4) 1

दिए गए चित्र में P, Q, R के अनुक्रमे बाजू PQ, बाजू QR व बाजू PR के मध्यबिंदु आहेत, L, M, N के अनुक्रमे बाजू AC, बाजू AB व बाजू BC के मध्यबिंदु आहेत. जर ΔPQR की परिमिती 30.4 सेमी व 9.4 सेमी आहे, तर ΔLMN की परिमिती काढ.

91. If $x^2 + \frac{1}{x^2} = 7$, then $x + \frac{1}{x} = ?$

- (1) 5 (2) 9 (3) 3 (4) $\sqrt{7}$

92. In which of the following triangles, the orthocentre lies in the exterior of the triangle ?

- (1) Equilateral triangle (2) Right-angled triangle
(3) Obtuse angled triangle (4) Acute angled triangle

93. $3\frac{1}{5} + 13\frac{1}{9} - 6\frac{3}{15} = ?$

- (1) $10\frac{1}{9}$ (2) $10\frac{23}{45}$ (3) $\frac{41}{45}$ (4) $7\frac{2}{9}$

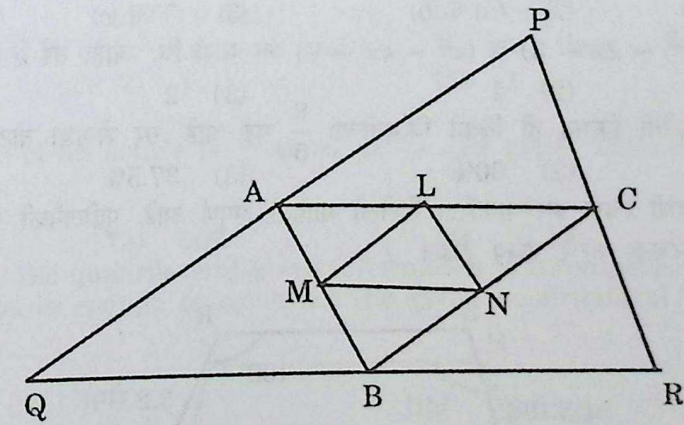
94. What is the remainder of the expression $(120)^{188} \div 7$?

- (1) 1 (2) 6 (3) 4 (4) 5

95. $\frac{(2.3)^3 + (1.7)^3}{2.89 + 5.29 - 3.91} = ?$

- (1) 312.39 (2) 64 (3) 4 (4) 1

96. In the following figure, A, B, C are midpoints of side PQ, side QR and side PR. Also L, M, N are midpoints of side AC, side AB and side BC respectively. If sides of ΔPQR are 15.5 cm, 12.7 cm and 9.4 cm, then find the perimeter of ΔLMN .

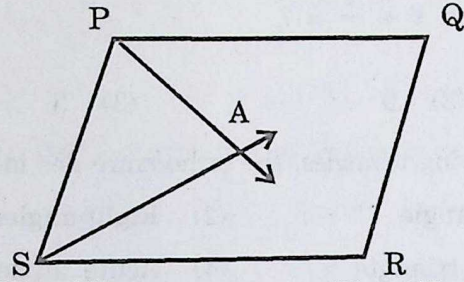

- (1) 4.7 cm (2) 18.8 cm (3) 12.53 cm (4) 9.4 cm

97. If $(x^{57} + 57)$ is divided by $(x + 1)$, then what is the remainder ?

- (1) 56 (2) $x^{56} + 56$
(3) $x^{56} + x^{55} + x^{54} + \dots + 1$ (4) 58

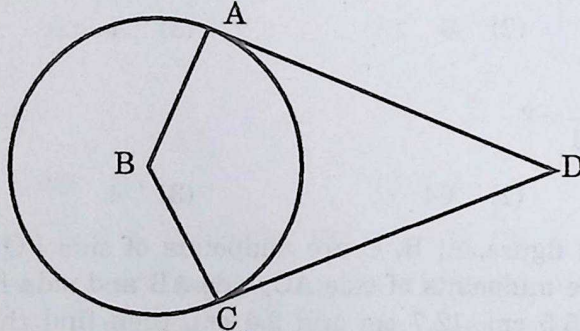
98. खालील $\square$ PQRS हा समांतरभुज चौकोन आहे. किरण PA व किरण SA अनुक्रमे $\angle$ QPS व $\angle$ RSP चे कोनदुभाजक आहेत. तर $\angle$ PAS = ?

- (1) 60° (2) 30° (3) 45° (4) 90°

99. खालीलपैकी कोणत्या उदाहरणात व्यस्तचलन आहे ?

- (1) व्यक्तींची संख्या व त्यांना लागणारे अन्न
 (2) चौरसाचे क्षेत्रफळ व त्याच्या कर्णाचा वर्ग
 (3) दिव्याच्या प्रकाशाची तीव्रता व त्याच्या अंतराचा वर्ग
 (4) विद्युत्‌रोधातून वाहणारी विद्युत्‌धारा व रोधात निर्माण होणारी उष्णता
100. B हा वर्तुळकेंद्र व रेषा AD व रेषा CD स्पर्शिकाखंड आहेत, तर खालील $\square$ ABCD चा प्रकार कोणता ?

- (a) पतंग (b) चक्रीय चौकोन (c) समभुज चौकोन (d) समलंब चौकोन
 (1) फक्त (a) (2) (a) व (b) (3) फक्त (c) (4) (a), (b) व (c)

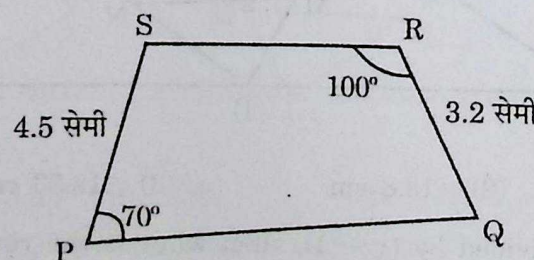
101. $(x - 3)$ हा $(x^2 - 2x - 3)$ व $(x^2 - kx - 6)$ चा म.सा.वि. आहे, तर k ची किंमत काढा.

- (1) 3 (2) 1 (3) 2 (4) 6

102. एका वस्तूची खरेदी किंमत ही विक्री किंमतीच्या $\frac{8}{5}$ पट आहे, तर शेकडा तोटा किती ?

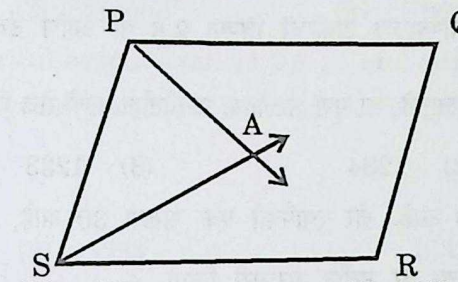
- (1) 35.5% (2) 60% (3) 37.5% (4) 75%

103. खालील चौकोनाची रचना करण्याकरिता दिलेली माहिती अपूर्ण आहे. पुढीलपैकी कोणती माहिती दिली तर या चौकोनाची रचना करणे शक्य होईल ?

- (1) बाजू PQ ची लांबी (2) बाजू SR ची लांबी
 (3) बाजू PR ची लांबी व $\angle$ PQR चे माप (4) $\angle$ RSP चे माप

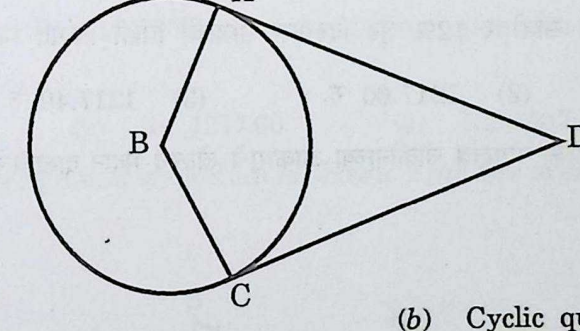
98. $\square$ PQRS is a parallelogram. Ray PA and ray SA are angle bisectors of $\angle$ QPS and $\angle$ RSP respectively. Then $\angle$ PAS = ?

- (1) 60° (2) 30° (3) 45° (4) 90°

99. Which of the following is an example of Inverse variation ?

- (1) Number of persons and food required for them
 (2) Area of square and square of its diagonal
 (3) Intensity of the light and square of its distance
 (4) Electric current and heat produced
100. B is the centre of the circle. Segment AD and segment CD are tangent segments. Then what is the type $\square$ ABCD ?

- (a) Kite (b) Cyclic quadrilateral
 (c) Rhombus (d) Trapezium
 (1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) Only (c) (4) (a), (b) and (c)

101. $(x - 3)$ is H.C.F. of $(x^2 - 2x - 3)$ and $(x^2 - kx - 6)$, then value of k is .....

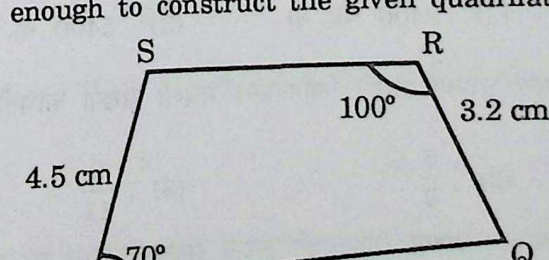
- (1) 3 (2) 1 (3) 2 (4) 6

102. Selling price of an article is $\frac{8}{5}$ times of its cost price. Then what is the percent

- loss ?

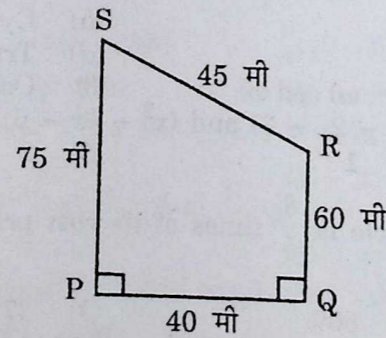
- (1) 35.5% (2) 60% (3) 37.5% (4) 75%

103. To construct the quadrilateral given information is incomplete. Which information given options is enough to construct the given quadrilateral ?

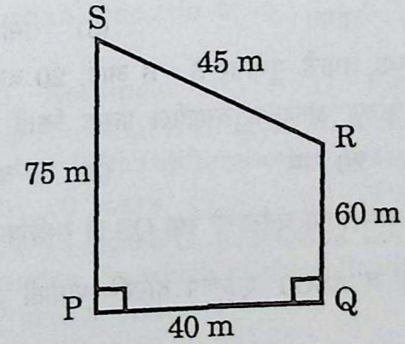
- (1) Length of side PQ (2) Length of side SR
 (3) Length of side PR and measure of $\angle$ PQR (4) Measure of $\angle$ RSP

104. $x + y = 7$ चा आलेख कोणत्या चरणातून जाणार नाही ?
 (1) प्रथम चरण (2) द्वितीय चरण (3) तृतीय चरण (4) चतुर्थ चरण
105. एका वृत्तचिती आकाराचा पाण्याच्या टाकीची त्रिज्या 2.8 मी आणि उंची 3.5 मी आहे. एका व्यक्तीला रोज सरासरी 70 लीटर पाणी लागते, तर पूर्ण भरलेल्या टाकीतील पाणी रोज किती व्यक्तींना पुरेल ? $\left(\pi = \frac{22}{7}\right)$
 (1) 1231 (2) 1234 (3) 1233 (4) 1232
106. शंभर संख्यांची सरासरी 40 आहे. जर त्यापैकी एक संख्या 30 आहे, 30 ऐवजी 70 ही संख्या घेतली व इतर संख्या तथ्याच ठेवल्या तर नवीन सरासरी किती ?
 (1) 41 (2) 40.5 (3) 40.3 (4) 40.4
107. एका व्यक्तीने 2,000 रुपये द.सा.द.शे. 5 रुपये या दराने 2 वर्षाकरिता बँकेत गुंतविले. तर त्याला मिळणारे चक्रवाढ व्याज किती ?
 (1) 105 रु. (2) 200 रु. (3) 205 रु. (4) 210 रु.
108. 1270 रु. किंमतीच्या साडीवर 12% सूट दिल्यास साडीची विक्री किंमत किती ?
 (1) 1258 रु. (2) 1217.60 रु. (3) 1217.40 रु. (4) 1117.60 रु.
109. खालील आकृतीमध्ये एका समलंब चौकोनाच्या आकाराचे खेळाचे मैदान दाखविले आहे. त्या मैदानाचे क्षेत्रफळ काढा.

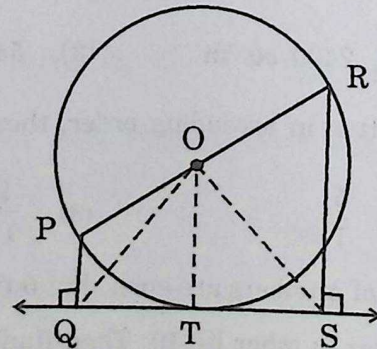
- (1) 3000 चौ. मी (2) 2400 चौ. मी (3) 5400 चौ. मी (4) 2700 चौ. मी
110. $\frac{11}{3}, \frac{3}{5}, \frac{7}{9}, \frac{5}{7}, \frac{9}{11}$ यांना चढत्या क्रमाने लिहिल्यास मधली संख्या कोणती ?
 (1) $\frac{7}{9}$ (2) $\frac{5}{7}$ (3) $\frac{9}{11}$ (4) $\frac{3}{5}$
111. तीन क्रमागत नैसर्गिक संख्या अश्या आहेत की लहान संख्येच्या पाच पट ही मोठ्या संख्येच्या चौपटीपेक्षा 19 ने जास्त आहे, तर त्या तीन संख्यांची सरासरी काढा.
 (1) 25 (2) 26 (3) 27 (4) 28

104. Graph of $x + y = 7$ will not pass through which quadrant ?
 (1) First (2) Second (3) Third (4) Fourth
105. Radius of a cylindrical copper tank is 2.8 m and height is 3.5 m. Daily 70 litre water is required by one person. If the tank is full, then water is enough for how many persons ? $\left(\pi = \frac{22}{7}\right)$
 (1) 1231 (2) 1234 (3) 1233 (4) 1232
106. Average (mean) of 100 numbers is 40. One of the number is 30. If instead of 30 number 70 is taken, then what is the new average ?
 (1) 41 (2) 40.5 (3) 40.3 (4) 40.4
107. A person deposited Rs. 2,000 at 5 p.c.p.a. for 2 years in the bank. What is the compound interest does he get ?
 (1) Rs. 105 (2) Rs. 200 (3) Rs. 205. (4) Rs. 210
108. Cost of saree is Rs. 1270. What is the selling price of saree if 12% discount is given ?
 (1) Rs. 1258 (2) Rs. 1217.60 (3) Rs. 1217.40 (4) Rs. 1117.60
109. In the following figure, a trapezium is shown. Find the area of the ground in shape of trapezium.

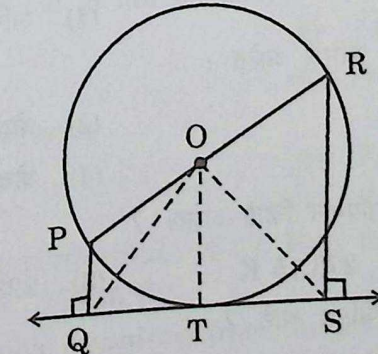
- (1) 3000 sq. m (2) 2400 sq. m (3) 5400 sq. m (4) 2700 sq. m
110. $\frac{11}{3}, \frac{3}{5}, \frac{7}{9}, \frac{5}{7}, \frac{9}{11}$ are written in ascending order, then what is the middle number ?
 (1) $\frac{7}{9}$ (2) $\frac{5}{7}$ (3) $\frac{9}{11}$ (4) $\frac{3}{5}$
111. Three consecutive natural numbers are such that 5 times of smaller number is more than four times of greater number by 19. Then find the average of three numbers.
 (1) 25 (2) 26 (3) 27 (4) 28

112. एका चौरसाचे क्षेत्रफळ x^2 चौ. सेमी आहे. जर चौरसाची एक बाजू 3 सेमी व त्या लगतची बाजू 7 सेमीने कमी केली, तर तयार होणाऱ्या आकृतीचे क्षेत्रफळ चौरसाच्या क्षेत्रफळापेक्षा किती चौ. सेमीने कमी असेल ?
 (1) 21 (2) $10x + 21$ (3) $10x - 21$ (4) 10
113. $\left(\frac{6}{5}\right)^3 - \frac{\sqrt{5041}}{10^3} + (0.7)^3 = ?$
 (1) 5 (2) 1.743 (3) 2.142 (4) 2
114. त्रिकोणाची रचना करण्यासाठी दिलेल्या माहितीवरून कोणकोणते त्रिकोण काढता येतील ?
 (a) 2.1 सेमी, 4 सेमी, 1.9 सेमी (b) 5.7 सेमी, 3.2 सेमी, 2.4 सेमी
 (c) 1.1 सेमी, 0.7 सेमी, 0.5 सेमी (d) 3.6 सेमी, 4.8 सेमी, 6 सेमी
 (1) (a), (b) व (c) (2) (c) व (d) फक्त
 (3) (b), (c) व (d) (4) सर्व (a), (b), (c), (d)
115. $(\sqrt{7} - \sqrt{2})\sqrt{9 + 2\sqrt{14}} = ?$
 (1) 5 (2) 10 (3) 3 (4) $2\sqrt{7}$
116. एका त्रिकोणी (ΔABC) शेताच्या बाजूंच्या लांबी अनुक्रमे $AB = 60$ मी, $BC = 61$ मी व $AC = 11$ मी आहे. जर A वरून बाजू BC वर मध्यगा AT काढली, तर ΔATB चे क्षेत्रफळ किती ?
 (1) 330 चौ. मी (2) 915 चौ. मी (3) 671 चौ. मी (4) 165 चौ. मी
117. x च्या 20% = y , y च्या 20% = z आणि z च्या 20% = 266.80 आहे, तर $x = ?$
 (1) 33,920 (2) 33,350 (3) 16,008 (4) 21,344
118. $\square LMNP$ च्या कोनांची मापे 4 : 5 : 7 : 8 या प्रमाणात आहेत, तर $\square LMNP$ ह्या चौकोनाचा प्रकार कोणता ?
 (1) समलंब (2) आयत (3) समांतरभुज (4) समभुज
119. अजय व अतुल यांच्या आजच्या वयाचे गुणोत्तर 5 : 6 आहे, 20 वर्षांनंतर त्यांच्या वयाचे गुणोत्तर 9 : 10 असेल तर अजय व अतुल यांच्या आजच्या वयातील फरक किती असेल ?
 (1) 5 वर्ष (2) 20 वर्ष (3) 1 वर्ष (4) 8 वर्ष
120. खालील आकृतीमध्ये, O केंद्र असलेल्या वर्तुळाची रेषा QS ही स्पर्शिका आहे. रेषा PR व्यास आहे. आकृतीत दिलेल्या माहितीवरून ΔQOT व ΔSOT एकरूप दाखविण्यासाठी कोणती कसोटी उपयोगात आणावी ?

- (1) बा-को-को (2) बा-को-बा (3) कर्ण-भुजा (4) को-बा-को

112. Area of square is x^2 sq. cm. If one side of square and its adjacent side is reduced by 3 cm and 7 cm respectively, then a new figure is formed. By how much is the area of new figure is less than area of the square ?
 (1) 21 (2) $10x + 21$ (3) $10x - 21$ (4) 10
113. $\left(\frac{6}{5}\right)^3 - \frac{\sqrt{5041}}{10^3} + (0.7)^3 = ?$
 (1) 5 (2) 1.743 (3) 2.142 (4) 2
114. From the given sets of lengths of the sides which triangles can be constructed from the given options ?
 (a) 2.1 cm, 4 cm, 1.9 cm (b) 5.7 cm, 3.2 cm, 2.4 cm
 (c) 1.1 cm, 0.7 cm, 0.5 cm (d) 3.6 cm, 4.8 cm, 6 cm
 (1) (a), (b) and (c) (2) Only (c) and (d)
 (3) (b), (c) and (d) (4) All (a), (b), (c), (d)
115. $(\sqrt{7} - \sqrt{2})\sqrt{9 + 2\sqrt{14}} = ?$
 (1) 5 (2) 10 (3) 3 (4) $2\sqrt{7}$
116. Lengths of the sides of a triangular (ΔABC) farmland are $AB = 60$ m, $BC = 61$ m and $AC = 11$ m respectively. A median AT is drawn from A on side BC, then A (ΔATB) = ?
 (1) 330 sq. m (2) 915 sq. m (3) 671 sq. m (4) 165 sq. m
117. If 20% of $x = y$, 20% of $y = z$, 20% of $z = 266.80$, then $x = ?$
 (1) 33,920 (2) 33,350 (3) 16,008 (4) 21,344
118. Angles of $\square LMNP$ are in the ratio 4 : 5 : 7 : 8, then $\square LMNP$ is a ..... quadrilateral.
 (1) Trapezium (2) Rectangle (3) Parallelogram (4) Rhombus
119. Ratio of present ages of Ajay and Atul is 5 : 6. After 20 years, ratio of their ages will be 9 : 10, then what is the difference in present ages of Ajay and Atul ?
 (1) 5 years (2) 20 years (3) 1 year (4) 8 years
120. In the following circle with centre O, line QS is the tangent. Seg PR is diameter. From the given information, by which of the following tests is useful to prove the congruency of ΔQOT and ΔSOT ?

- (1) S - A - A (2) S - A - S (3) Hypotenuse-side (4) A - S - A

121. वाळू, सोडा, चुनखडी, बेरिअम ऑक्साइड आणि बोरॉन यांच्या मिश्रणातून ..... काच तयार होते.
 (1) सिलिका (2) बोरोसिलिकेट (3) प्रकाशीय (4) शिसेयुक्त
122. स्क्रूचे वस्तुमान 1 kg असून लाकडी पृष्ठभागावर टेकणाऱ्या टोकाचे क्षेत्रफळ 9.8 mm^2 आहे. स्क्रूने पृष्ठभागावर लावलेला दाब ..... आहे. (गुरुत्वीय त्वरण = 9.8 m/s^2)
 (1) 10^3 N/m^2 (2) 10^4 N/m^2 (3) 10^6 N/m^2 (4) 10^8 N/m^2
123. जिवाणूसंदर्भात खालीलपैकी काय चुकीचे आहे ?
 (1) जिवाणूंमध्ये आदिकेंद्रकी पेशी असतात
 (2) जिवाणू द्विविभाजन पद्धतीने पुनरुत्पादन करतात
 (3) लॅक्टोबॅसिलस हा जिवाणू हानिकारक आहे
 (4) जिवाणूंना संसर्ग करणाऱ्या विषाणूंना (जिवाणूभक्षी) बॅक्टेरिओफाज म्हणतात
124. एखाद्या मूलद्रव्यातील $(M)_Z^A$ A हा ..... व Z हा ..... अनुक्रमे आहेत.
 (1) अणु अंक, वस्तुमानांक (2) वस्तुमानांक, अणु अंक
 (3) न्यूट्रॉन अंक, अणु अंक (4) इलेक्ट्रॉन अंक, अणु अंक
125. प्रतल आरश्यावर आपाती प्रकाश पृष्ठभागाशी 30° कोन करतो. परावर्तित किरणाने लंबाशी केलेला कोन किती असेल ?
 (1) 60° (2) 45° (3) 30° (4) 15°
126. खालीलपैकी कोणत्या गटात जिवाणूंच्या संसर्गाने होणारे आजार आहेत ?
 (1) कॉलेरा, टायफॉइड, क्षयरोग (2) धनुर्वात, क्षयरोग, गोवर
 (3) मलेरिया, गालगुंड, पोलिओमायलिटिस (4) एड्स, मलेरिया, इन्फ्लुएंझा
127. Br_2 कोणत्या रूपात अढळतो ?
 (1) लालसर तपकिरी घनरूपात (2) लालसर तपकिरी द्रवरूपात
 (3) हिरवड पिवळ्या वायुरूपात (4) पिवळ्या घनरूपात
128. जेव्हा ध्वनितरंग हवेतून प्रसारित होतो, संपीडनाच्या येथे (हवेच्या समांतर स्तरांच्या मध्ये) :
 (1) घनता कमी आहे (2) दाब वाढतो
 (3) दाब कमी होतो (4) दाब व घनता बदलत नाही
129. मानवी शरीरातील सर्वात मोठी ग्रंथी कोणती ?
 (1) स्वादुपिंड (2) यकृत
 (3) अवटु ग्रंथी (4) अधिवृक्क ग्रंथी
130. स्टेनलेस स्टीलमध्ये या धातूंचे संमिश्रे आहेत :
 (1) केवळ Fe, C, Ni (2) केवळ Fe, C, Ni आणि Cr
 (3) केवळ C आणि Ni (4) केवळ Fe, Ni आणि Cr
131. केल्व्हिन श्रेणी मध्ये 50° F तापमान किती असेल ?
 (1) 323.15 K (2) 273.15 K (3) 223.15 K (4) 283.15 K
132. खालीलपैकी कोणता जीव परपोषित आहे ?
 (1) स्पायरोगायरा (2) वॉल्वॉक्स (3) अर्गॅरिक्स (4) नॉस्टॉक

121. Mixture of sand, soda, limestone, barium oxide and boron is used to manufacture ..... glass.
 (1) Silica (2) Borosilicate (3) Optical (4) Lead
122. Mass of the screw is 1 kg whose tip area touching to a wooden surface is 9.8 mm^2 . The pressure exerted by a screw on the surface is (gravitational acceleration = 9.8 m/s^2).
 (1) 10^3 N/m^2 (2) 10^4 N/m^2 (3) 10^6 N/m^2 (4) 10^8 N/m^2
123. Identify the wrong statement with respect to bacteria :
 (1) Bacterial cell show prokaryotic cell organization
 (2) Bacteria reproduce by binary fission
 (3) Lactobacillus is a harmful bacteria
 (4) Viruses that infect bacteria are called bacteriophages
124. For an element $(M)_Z^A$ A is ..... and Z is ..... respectively.
 (1) Atomic number, mass number (2) Mass number, atomic number
 (3) Neutron number, atomic number (4) Electron number, atomic number
125. Light is incident on a plane mirror at an angle 30° with the surface. What will be the angle made by the reflected ray with the normal ?
 (1) 60° (2) 45° (3) 30° (4) 15°
126. Which among the following is a group of bacterial diseases ?
 (1) Cholera, typhoid, tuberculosis (2) Tetanus, tuberculosis, measles
 (3) Malaria, mumps, poliomyelitis (4) AIDS, Malaria, Influenza
127. Br_2 is available as :
 (1) A reddish brown solid (2) A reddish brown liquid
 (3) A greenish yellow gas (4) A yellow solid
128. When sound wave propagates in air, at compression (between parallel layers of air) :
 (1) Density is low
 (2) Pressure increases
 (3) Pressure decreases
 (4) Pressure and density does not change
129. Which is the largest gland in human body ?
 (1) Pancreas (2) Liver
 (3) Thyroid gland (4) Adrenal gland
130. Stainless steel is the alloy of :
 (1) Fe, C, Ni only (2) Fe, C, Ni and Cr only
 (3) C, Ni only (4) Fe, Ni and Cr only
131. How much will be the temperature of 50° F in Kelvin scale ?
 (1) 323.15 K (2) 273.15 K (3) 223.15 K (4) 283.15 K
132. Identify the heterotrophic organisms from the following :
 (1) Spirogyra (2) Volvox (3) Agaricus (4) Nostoc

133. मिथिल ऑरेंज हे दर्शक आम्ल द्रावणांत ..... रंग तर, आम्लारी द्रावणांत ..... रंग दाखवतो.
 (1) गुलाबी, रंगहीन (2) गुलाबी, पिवळा
 (3) पिवळा, लाल (4) रंगहीन, पिवळा
134. खालील भौतिक राशींपैकी कोणती सदिश राशी नाही ?
 (1) त्वरण (2) विस्थापन
 (3) गतिज ऊर्जा (4) वेग
135. फुलांमध्ये पुमंग व जायांग दोन्ही असतील त्याला ..... असे म्हणतात.
 (1) स्त्रीपुष्प (2) एकलिंगी पुष्प (3) द्विलिंगी पुष्प (4) अपूर्ण पुष्प
136. रुदरफोर्डच्या केंद्रकीय अणुप्रारूपाबद्दल खालीलपैकी काय चुकीचे आहे ?
 (1) अणुच्या केंद्रभागी धनप्रभारित केंद्रक असतात
 (2) केंद्रकाभोवती इलेक्ट्रॉन नावाचे ऋण प्रभारित कण परिभ्रमण करीत असतात
 (3) परिभ्रमण करणाऱ्या इलेक्ट्रॉन आणि अणुकेंद्रक ह्यांच्या दरम्यान पोकळी नसते
 (4) केंद्रकात अणुचे जवळजवळ सर्व वस्तुमान एकवटलेले असते
137. जेव्हा वाहनिक तारेतून क्ष-अक्षाच्या धन दिशेत इलेक्ट्रॉनस् वाहतात तेव्हा :
 (1) धारा तारेतून धन क्ष-दिशेत वाहते (2) त्याभोवती चुंबकीय क्षेत्र तयार होते
 (3) त्याभोवती चुंबकीय क्षेत्र तयार होत नाही (4) तारेतून धारा वाहत नाहीत
138. खालीलपैकी चुकीचे विधान ओळखा :
 (1) तंतुकणिका व हरितलवके ही दुहेरी पटल असलेली पेशी अंगके आहेत
 (2) केंद्रकातील गुणसूत्रांत जनुकीय माहिती असते
 (3) आदिकेंद्रकी पेशी व दृश्यकेंद्रकी पेशी दोन्हीमध्ये 80S रायबोझोम असतात
 (4) आदिकेंद्रकी पेशी आणि लाल रक्त पेशींमध्ये तंतुकणिका आढळत नाहीत
139. दुष्फेन पाण्यात ..... चे क्लोराइड व सल्फेटचे क्षार असतात.
 (1) Na आणि K (2) Ca आणि Na (3) Ca आणि Mg (4) Li आणि Na
140. माध्यम नसताना उष्णतेचे स्थानांतर ..... होते.
 (1) वहनातून (2) उत्सर्जनातून
 (3) अभिसरणातून (4) वहन व अभिसरणातून
141. अन्नसाखळीतील पहिल्या पोषण पातळीत जर 100 J ऊर्जा असेल तर त्यातील तिसऱ्या पोषण पातळीत किती ऊर्जा असेल ?
 (1) 1 J (2) 10 J (3) 1000 J (4) 10000 J
142. खालीलपैकी चुकीची जोडी निवडा :
 (1) व्हिनेगर — ऑसिटिक आम्ल (2) चिंच — टार्टरिक आम्ल
 (3) टोमॅटो — अस्कोर्बिक आम्ल (4) लिंबू — सायट्रिक आम्ल

133. Methyl orange indicator is ..... in acidic medium and ..... in alkali medium.
 (1) Pink, Colourless (2) Pink, Yellow
 (3) Yellow, Red (4) Colourless, Yellow
134. Out of the following physical quantities which one is not a vector quantity ?
 (1) Acceleration (2) Displacement
 (3) Kinetic energy (4) Velocity
135. Flowers with both androecium and gynoecium are called ..... flowers.
 (1) Pistillate (2) Unisexual (3) Bisexual (4) Incomplete
136. Identify incorrect statement about Rutherford's Nuclear atomic model :
 (1) There is a positively charged nucleus at the centre of an atom
 (2) Negatively charged electrons revolve around the nucleus
 (3) There is no empty space between revolving electrons and nucleus
 (4) Entire mass of an atom is concentrated in the nucleus
137. When the electrons flow through a conducting wire in the positive direction of x -axis, then :
 (1) Current flows in the wire in positive x -direction
 (2) Magnetic field is produced around it
 (3) No magnetic field is produced around it
 (4) No current flows through the wire
138. Identify the incorrect statement :
 (1) Mitochondria and chloroplast are double membrane bound organelles
 (2) Nucleus contain chromosomes having genetic information
 (3) There are 80S ribosomes in both prokaryotic and eukaryotic cell
 (4) Mitochondria are absent in prokaryotic cells and red blood corpuscles
139. Hard water contains chlorine and sulphate salts of .....
 (1) Na & K (2) Ca & Na (3) Ca & Mg (4) Li & Na
140. The transfer of heat takes place without medium in :
 (1) Conduction (2) Radiation
 (3) Convection (4) Conduction as well as convection
141. If the energy at 1st trophic level is 100 J, what will be the amount of energy in the 3rd trophic level in the same food chain ?
 (1) 1 J (2) 10 J (3) 1000 J (4) 10000 J
142. Identify the wrong match from the following :
 (1) Vinegar — Acetic acid (2) Tamarind — Tartaric acid
 (3) Tomato — Ascorbic acid (4) Lime — Citric acid

143. चुंबकीय बलरेषा :
- (1) एकमेकास प्रतिकर्षित करतात
  - (2) एकमेकास छेदतात
  - (3) ताणाच्या स्थितीत नसतात
  - (4) नेहमी दक्षिण ध्रुवापासून उत्तर ध्रुवाकडे जातात
144. मानवाच्या हृदयातील कोणत्या कप्प्यांच्या भिंती सर्वात जाड असतात ?
- (1) डावे अलिंद
  - (2) उजवे अलिंद
  - (3) डावे निलय
  - (4) उजवे निलय
145. खालीलपैकी कोणत्या संयुगाच्या मध्यभागात धातूचा समावेश नाही ?
- (1) क्लोरोफिल
  - (2) सायनोकोबालमीन
  - (3) हिमोग्लोबिन
  - (4) बेन्झीन
146. जर विशिष्ट गुरुत्व, पदार्थाची घनता व पाण्याची घनता अनुक्रमे ρ_g , ρ_s आणि ρ_w असे दर्शवितात, तर त्यातील संबंध ..... हे आहे.
- (1) $\rho_g \times \rho_w = \rho_s$
  - (2) $\rho_g \times \rho_s = \rho_w$
  - (3) $\rho_g \times \rho_s \times \rho_w = 1$
  - (4) $\rho_w = \frac{\rho_g}{\rho_s + 1}$
147. खालीलपैकी कोणते जीव मृतोपजीवी पोषण दाखवतात ?
- (1) शैवाल
  - (2) कवक
  - (3) ब्रायोफायट्स
  - (4) टेरिडोफायट्स
148. स्तंभ I च्या संयुगांची स्तंभ II मधील त्यांच्या उपयोगांशी जोडी लावा :
स्तंभ I	स्तंभ II
(A) NaOH	(i) आम्लविरोधक औषध
(B) KOH	(ii) कपडे धुण्याच्या साबणामध्ये उपयोग
(C) NH_4OH	(iii) शॅम्पू
(D) $\text{Mg}(\text{OH})_2$	(iv) खते तयार करण्यासाठी
- खालील पर्यायातून योग्य उत्तर निवडा :
(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2) (ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3) (iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4) (iii)	(i)	(ii)	(iv)
149. खालील गर्तीपैकी कोणती वर्तुळाकार गती नाही ?
- (1) घड्याळातील मिनिट काटा
  - (2) गोल फिरणारे चक्र (जत्रेतील चक्र)
  - (3) शिवणयंत्राची सुई
  - (4) फिरणारा पंखा
150. लायकेनमध्ये कोणते दोन जीव एकत्रित राहतात ?
- (1) जिवाणू आणि कवक
  - (2) शैवाल आणि जिवाणू
  - (3) कवक आणि शैवाल
  - (4) कवक आणि विषाणू

143. Magnetic lines of force :
- (1) Repel each other
  - (2) Intersect each other
  - (3) Are not in the state of tension
  - (4) Always run from south pole to north pole
144. Which part of the heart in humans have thickest wall ?
- (1) Left auricle
  - (2) Right auricle
  - (3) Left ventricle
  - (4) Right ventricle
145. Identify the compound from the following which does not have metal in it.
- (1) Chlorophyll
  - (2) Cyanocobalamine
  - (3) Haemoglobin
  - (4) Benzene
146. If specific gravity, density of a substance and density of water are denoted by ρ_g , ρ_s and ρ_w respectively, then the relation between them is :
- (1) $\rho_g \times \rho_w = \rho_s$
  - (2) $\rho_g \times \rho_s = \rho_w$
  - (3) $\rho_g \times \rho_s \times \rho_w = 1$
  - (4) $\rho_w = \frac{\rho_g}{\rho_s + 1}$
147. Which one of the following shows saprophytic mode of nutrition ?
- (1) Algae
  - (2) Fungi
  - (3) Bryophytes
  - (4) Pteridophytes
148. Match the compound in Column I with its uses in Column II :
Column I	Column II
(A) NaOH	(i) Antacid
(B) KOH	(ii) Washing soda
(C) NH_4OH	(iii) Shampoo
(D) $\text{Mg}(\text{OH})_2$	(iv) Fertilizer
- Choose the correct option :
(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2) (ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3) (iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4) (iii)	(i)	(ii)	(iv)
149. Out of the following motions which is not a circular motion ?
- (1) Minute hand of a clock
  - (2) Merry go round
  - (3) Needle of a sewing machine
  - (4) Rotating fan
150. Lichens are the association of :
- (1) Bacteria and fungi
  - (2) Algae and bacteria
  - (3) Fungus and algae
  - (4) Fungus and virus

कच्चा कामासाठी जागा
Space for Rough Work

कच्चा कामासाठी जागा
Space for Rough Work

Exam Code 1125
Time : 2:30 PM to 5:00 PM

Paper Code : **402 (MS)**
Medium : **Hindi**

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Set

B

Total Marks **150**
Total Pages **36**

**Paper II (Std. VI to Std. VIII)
Mathematics & Science**

Kindly read below instructions before solving the Question Paper

Ensure that you have received the Question Paper of selected Optional Subject.

Instructions :-

- Candidates should write their seat number on Question Paper at provided space.
  - Candidates should write their seat number on OMR SHEET at provided space.
  - Total no. of questions are 150 for this paper & candidate will get 150 Minutes (Two & half hours) to solve 150 questions. All questions carry one mark each. All questions are compulsory.
  - Each question in this paper is objective type and four options are provided for each question, out of which only one option is correct. Candidate has to mark only one option out of four by darkening the corresponding circle on OMR SHEET using Black or Blue ball pen only. Half marked circles, mistakes while darkening or marking two options will not be considered as correct. Option once marked on OMR SHEET cannot be changed later.
  - If question is cancelled due to any reason the eligibility will be decided based on the marks obtained against the accurate question.
  - Do not write/mark answers in the question booklet. Do not separate/tear any section from the, main question paper booklet.
  - The rough work is to be done in the page/space provided in the question booklet.
  - OMR BARCODE no. question paper serial no. and SET CODE should be properly mentioned on Signature Roll.
  - Present your exam admit card if requested by the Supervisor/Invigilator.
  - Question paper contains medium-wise sections as shown below :
Section	Subject	Question No.	Marks
1	Hindi	1 To 30	30
2	English/Marathi	31 To 60	30
3	Child Development & Pedagogy	61 To 90	30
4	Mathematics & Science	91 To 150	60
- While submitting your OMR answer sheet to invigilator, make sure that there are three copies containing one main copy and two carbonless copies. Candidate should keep candidates carbonless copy with themselves. Do not separate the other carbonless copy meant for MSCE.
  - Do not leave the examination hall without invigilators instruction.
  - If candidate takes any exam related material out of the examination hall during or after the exam, his/her candidature will be cancelled.
  - Candidate should not bring mobile, smart watch, calculator, Logtable or any other unnecessary material into the examination hall.
  - After the allotted exam time, candidates are allowed to take the Question Paper along with them. Providing the copy/content of the question paper to any other person before the exam time is over is a punishable offence and concerned candidate will have to face legal action as per the provisions under "THE MALPRACTICE PREVENTION ACT OF 1982 OF THE STATE".
  - Candidate should remove the Question Paper seal only after the exam time starts. No seal should be removed before the starting of the allotted exam time.
  - In case ambiguity between translation of Marathi or any other medium and English medium, questions in English medium will be considered as final for all mediums.

SEAL

BENGALI

1. সম্মোচারিত শব্দের সঠিক অর্থের জোড়া চেনো।

(1) চাল - খাবার চাল	(2) যাত্রা - গমন
চাল - চলে যাওয়া	যাত্রা - অভিনয় বিশেষ
(3) অন্য - অপর	(4) মোট - মোটা
অন্ন - অন্যের	মোট - সমস্ত

2. মহোৎসব কথাটির সন্ধি বিচ্ছেদ হল -

(1) মহা + উৎসব	(2) মহান + উৎসব
(3) মহা + উৎ + সব	(4) মহ + উৎসব

3. 'যেতে পারি কিন্তু কেন যাবো' - বাক্যের প্রকার চেনো -

(1) মৌলিক	(2) যৌগিক	(3) জটিল	(4) সরল

4. 'উপকূল' শব্দটির উপসর্গ হল -

(1) কূল	(2) অপ	(3) উপ	(4) অতি

5. 'গেঁয়ো যোগী ভিখ পায় না' - প্রবাদের অর্থ হল -

(1) ভিক্ষার অভাব	(2) মানুষের নীচতা
(3) সহজলভ্য জিনিসের মূল্য নেই	(4) সহজ লাভ্য জিনিস

6. আমরা ভারতবর্ষে বাস করি - বিশেষ্য পদ বোলো

(1) আমরা	(2) ভারতবর্ষ	(3) বাস	(4) করি

7. ভারতের জাতীয় পতাকায় অশোক চক্রে কয়টি দন্ড আছে ?

(1) ৪২	(2) ৪৫	(3) ৭২	(4) ২৪

8. ভারতের জাতীয় গাছ হল -

(1) আম গাছ	(2) বটগাছ	(3) তেঁতুল গাছ	(4) অশ্বথ

9. 'সাহেব' কথাটির স্ত্রীলিঙ্গ হবে -

(1) মেম	(2) সাহেবী	(3) সাহেবিনী	(4) সাহিবা

10. এক বচনের উদাহরণ হল -

(1) বালকেরা	(2) পাখিরা	(3) শিক্ষক	(4) চাষির গোছা

11. 'পর্বত' পদ পরিবর্তন করলে হবে -

(1) পর্বতি	(2) পার্বতিক	(3) পার্বত্য	(4) পর্বতা

12. আমি আগামীকাল আমার বাড়ী যাবো - কালের উদাহরণ -

(1) ভবিষ্যৎ কাল	(2) অতীত কাল	(3) বর্তমান কাল	(4) নিত্য কাল

13. রবীন্দ্র সঙ্গীত আমি গাইতে পারি। বাক্যের প্রকার চেনো -

(1) হ্যাঁ বাচক	(2) নাবাচক	(3) প্রশ্নবাচক	(4) বিন্ময় সূচক

14. 'লেখক' শব্দটির স্ত্রীলিঙ্গ হবে -

(1) লেখিকা	(2) মহিলা লেখক	(3) লেখকিনী	(4) লেখকি

নীচের অনুচ্ছেদটি পড়ে 15 থেকে 18 পর্যন্ত প্রশ্নের সঠিক উত্তর দাও।

আমাদের সুরক্ষার জন্য নিজের জীবনকে বলিদান দেবার মত সৈনিক আজও আমাদের দেশে আছেন। এই আত্মত্যাগের জন্য তাঁদের বিশেষ পুরস্কারে সম্মানিত করা হয়। ভারতীয় সেনাবাহিনীতে সর্বোচ্চ পুরস্কার হল 'পরমবীর চক্র'। শত্রুর সঙ্গে লড়াই করে যে সর্বোচ্চ সাহসীকতা এবং আত্মত্যাগের মাধ্যমে দেশপ্রেম করে তাঁকেই পরমবীর চক্র প্রদান করে তাঁর সাহসীকতাকে পুরস্কৃত করা হয়। স্থলসেনা, নৌসেনা এবং বায়ুসেনা। এই তিন সেনা বিভাগের সৈনিক এবং অফিসারগণ পরমবীর চক্র পুরস্কারে পুরস্কৃত হবার সৌভাগ্য লাভ করেন। এই দুর্লভ পুরস্কার আজ পর্যন্ত মাত্র একুশ বারই প্রদান করা হয়েছে।

15. আমাদের দেশে সুরক্ষা প্রদান করে -

- (1) নেতা (2) সেনাবাহিনী (3) ধর্মগুরু (4) শিক্ষক

16. সেনাবাহিনীতে সর্বোচ্চ পুরস্কার হল -

- (1) পদ্মশ্রী (2) নোবেল (3) পদ্মভূষণ (4) পরমবীর চক্র

17. ভারতীয় সেনাবিভাগে কয়টি বিভাগ

- (1) ৫টি (2) ৩টি (3) ৬টি (4) ২টি

18. পরমবীর চক্র মাত্র ..... ই প্রদান করা হয়েছে।

- (1) একুশবার (2) বাইশবার (3) তেইশবার (4) পঁচিশবার

নীচের পদ্যাংশটি পড়ে 19 থেকে 22 পর্যন্ত প্রশ্নের উত্তর লেখ।

খেলার ছলে ষষ্ঠীচরণ, হাতি লোফে যখন-তখন,

দেহের ওজন উনিশটি মণ, শক্ত যেন লোহার গঠন।

একদিন এক গুন্ডা তাকে বাঁশ লাগিয়ে মারলো বেগে -

এই তো সেদিন রাস্তা দিয়ে চলতে গিয়ে দৈববশে

উপর থেকে প্রকাণ্ড ইট পড়লো তাহার মাথায় খ'সে।

মুণ্ডুতে তার যেমনি ঠেকা। অমনি সে-ইট এক নিমেষে

গুড়িয়ে হ'লো ধুলোর মতো, ষষ্ঠী চলে মুচকি হেসে।

19. ষষ্ঠীচরণের দেহের ওজন -

- (1) বাইশ মণ (2) কুড়ি মণ (3) উনিশ মণ (4) পাঁচ মণ

20. বাঁশ দিয়ে যারা মারলো -

- (1) ছেলেরা (2) গুন্ডারা (3) পুলিশারা (4) শিক্ষকগণ

21. উপর থেকে কি পড়ল -

- (1) প্রকাণ্ড ইট (2) পাথর (3) বরফ (4) লাঠি

22. ষষ্ঠী চলে ..... হেসে

- (1) অটহেসে (2) হা-হা (3) হো-হো হেসে (4) মুচকি হেসে

23. কোনটি অলংকারের প্রকার নয় -

- (1) যমক (2) অনুপ্রাস (3) উপমা (4) দ্বিগু

24. (-) এটি কোন ধরণের চিহ্ন :

- (1) কমা (2) দাঁড়ি (3) হাইফেন (4) সেমিকোলান

25. শুদ্ধ শব্দটি কোনটি ?

- (1) আকাঙ্ক্ষা (2) আকাংখা (3) আকাঙখা (4) আকাঙ্ক্কা

26. সমাসের প্রকার বলো

পীতাম্বর = পীত অম্বর যাহার

- (1) বহুব্রীহি (2) কর্মধারায় (3) তৎপুরুষ (4) দ্বন্দ্ব

27. কোনটি 'কন্যা' শব্দের প্রতিশব্দ নয়

- (1) ভ্রাতৃ (2) দুহিতা (3) পৌত্রী (4) মেয়ে

28. যার দুবার জন্ম হয় তাকে এক কথায় বলে -

- (1) দীন (2) দৈন্য (3) দেব (4) দ্বিজ

29. পটল তোলা বাগধারার অর্থ -

- (1) পটল ক্ষেত (2) মৃত্যু হওয়া (3) পটল ভাজা (4) পটল বিক্রি করা

30. 'পরাজয়' কথার বিপরীত অর্থ হল -

- (1) জয় (2) পালানো (3) হেরে যাওয়া (4) ফেলে যাওয়া

इंग्रजी किंवा मराठी

31. Select the combination of numbers so that the alphabets arranged accordingly will form a meaningful word.

U A L N A T R
1 2 3 4 5 6 7

- (1) 4 5 7 3 6 2 1 (2) 7 3 2 4 5 1 6
(3) 2 6 1 7 4 3 5 (4) 4 2 6 1 7 5 3

32. Choose the correct simple sentence for the given sentence.

'He finished his homework and put away his books.'

- (1) Having finished his homework, he put away his books.
(2) He finished his homework to put away his books.
(3) Putting away his books, he finished his homework.
(4) He put away his books to finish his homework.

33. Name the underlined clause in the given sentence.

'The house where the accident occurred is nearby.'

- (1) Noun clause (2) Adjective clause
(3) Adverb clause of place (4) Adverb clause of contrast

34. Choose the correct positive degree for the given sentence.

'The lion is the most ferocious of all animals.'

- (1) The lion is as ferocious as the other animals.
(2) Very few animals are as ferocious as the lion.
(3) No other animal is as ferocious as the lion.
(4) No other animal are as ferocious as the lion.

35. State what part of speech is the underlined word :

My views are quite in accordance with those of the university commission.

- (1) Indefinite pronoun (2) Demonstrative pronoun
(3) Distributive pronoun (4) Relative pronoun

36. Identify the tense of the given sentence.

The world has been infected with our ill-manners.

- (1) Present Continuous Tense (2) Past Perfect Tense
(3) Present Perfect Tense (4) Present Perfect Continuous Tense

37. Choose the word nearest in meaning to the given word.

'Assimilate'

- (1) Absorb (2) Arrange (3) Receive (4) Assemble

38. Choose the word opposite in meaning to the given word.

'Dearth'

- (1) Extravagance (2) Deficiency (3) Abundance (4) Scarcity

39. Choose the most suitable 'one word' for the given expression.

'A person who does not believe in the existence of God or gods'

- (1) Rationalist (2) Philatelist (3) Philanthropist (4) Atheist

40. Select the appropriate alternative to fill in the blank.

The accused ..... to the judge for mercy.

- (1) appealed (2) asked (3) requested (4) demanded

41. Choose the correct phrasal verb to fill in the blank.

Kailas tried his level best but could not ..... his examination.

- (1) get upon (2) get on (3) get through (4) get throw

42. Identify which part of the sentence has an error.

These kind of trousers/are rather/expensive to buy./No error

A B C D

- (1) A (2) B (3) C (4) D

43. Choose the alternative that best expresses the meaning of the given idiom.

'To spill the beans'

- (1) To misbehave (2) To keep secrets
(3) To talk irrelevant (4) To reveal secret information

44. Rearrange the jumbled parts of the sentence which are labelled P, Q, R and S to produce a meaningfully correct sentence.

P : and who would also handle my business well

Q : I am looking for a son-in-law

R : to my daughter

S : who would be a good husband

- (1) RQPS (2) QSRP (3) SPRQ (4) PRQS

45. Choose the suitable articles to fill in the blanks.

One of ..... most common causes of malnutrition is ..... unhealthy lifestyle.

- (1) No article, an (2) the, an (3) the, a (4) a, the

46. Choose the grammatically correct sentence.

- (1) Columbus invented America.
(2) He denied to take the money.
(3) He was looking me.
(4) He hung the picture on the wall.

47. Choose the correct prepositions to fill in the blanks.

Buddhism teaches that freedom ..... desires will lead to escape ..... sufferings.

- (1) of, from (2) from, of (3) from, from (4) of, to

48. Choose the alternative which is closest in meaning to the underlined word in the sentence.

My friend used to regale us with anecdotes.

- (1) bore (2) entertain (3) harass (4) flatter

49. Choose the alternative which is opposite in meaning to the underlined word.

He climbed up a stationary wagon.

- (1) Moving (2) Speeding (3) Shunting (4) Standing

50. Choose the correctly spelt word.

- (1) Varstile (2) Verstile (3) Versatile (4) Vorstyle

Read the following passage and answer the questions by selecting the correct alternatives (Q. Nos. 51 to 55) :

A frustrated old man, Badni Thakur was never tired of extolling the exploits of his ancestors with a little prompting he would lapse into a reminiscent mood, push back the loosely tied turban from his close-cropped grizzled hair and start a familiar story, improvising fanciful details which, to the mirth of his audience, always kept changing with every recounting.

51. Badni Thakur often remembered his ancestors because :
- they were rich and powerful
  - he was an old man
  - he was not happy with himself
  - they were dead and the dead must be remembered
52. Thakur told stories about his ancestors whenever he :
- felt like doing so
  - was in the company of his friends
  - was encouraged by someone or friends
  - was in jovial mood
53. The impact of the stories on his friends was that they :
- were filled with fear
  - felt depressed
  - failed to understand
  - were greatly amused
54. The most important feature of his stories was that they :
- were based on facts
  - were full of philosophical reflections
  - always had something new to offer
  - were full of funny incidents
55. His attitude to his ancestors was one of :
- awe
  - admiration
  - fear
  - resentment
56. Choose the correct alternative to fill in the blanks.
..... word to ..... wise is sufficient.
- A, A
  - No article, the
  - The, a
  - A, the
57. Choose the correct alternative to fill in the blanks.
People who are averse ..... hardwork generally do not succeed ..... life.
- of, in
  - to, in
  - to, with
  - at, in
58. Identify the figure of speech in the given line.
'On the deck the Rover takes his stand.'
- Metonymy
  - Metaphor
  - Inversion
  - Paradox
59. Choose the correct passive construction of the given sentence :
'A lady missionary gave him a black bow.'
- He was given a black bow by a lady missionary
  - He had been given a black bow by a lady missionary
  - A black bow was given him by a lady missionary
  - A black bow had been given to him by a lady missionary
60. Choose the correct 'Indirect' narration for the given sentence :
Ramesh said to the astrologer, "When shall I get at him ?"
- Ramesh asked the astrologer when he should get at him ?
  - Ramesh asked the astrologer when should he get at him.
  - Ramesh asked the astrologer when he would get at him.
  - Ramesh asked the astrologer when would he get at him.

मराठी

31. योग्य पर्याय वापरून म्हण पूर्ण करा -
देखल्या देवा .....
- परमेश्वर
  - दंडवत
  - मंत्र
  - पठण
32. 'आरती प्रभू' या नावाने काव्यलेखन करणारे साहित्यिक कोण ?
- जयवंत दळवी
  - ग. दि. माडगूळकर
  - चिं. त्र. खानोलकर
  - बा.सी. मर्ढेकर
33. पुढीलपैकी कोणते पुस्तक पु.ल. देशपांडे यांनी लिहिलेले नाही ?
- अमृतवेल
  - असा मी असामी
  - व्यक्ती आणि वल्ली
  - बटाट्याची चाळ
34. 'आकांक्षा घरी गेली' वाक्याचा प्रकार कोणता ?
- आज्ञार्थी
  - विध्यर्थी
  - संकेतार्थी
  - स्वार्थी
35. 'कुणी झाडांच्या फांद्यांवर चढले.' या वाक्यातील विभक्ती ओळखा.
- तृतीया एकवचन
  - तृतीया अनेकवचन
  - षष्ठी एकवचन
  - षष्ठी अनेकवचन
36. 'इक' प्रत्यय लावता न येणारा शब्द कोणता ?
- समाज
  - वाचा
  - धर्म
  - आनंद
37. पुढीलपैकी मागणीपत्राचा विषय कोणता असेल ?
- लग्नासाठी बोलावणे
  - विद्यार्थ्यांना बक्षीस देणे
  - प्रमुख पाहुण्यांचे आभार मानणे
  - विद्यार्थी भांडारासाठी स्टेशनरी घेणे
38. अ-आ, इ-ई, उ-ऊ हे कोणत्या प्रकारचे स्वर आहेत ?
- सजातीय
  - विजातीय
  - संयुक्त
  - दीर्घ
39. 'धरणी' या शब्दाचा लघुगुरू क्रम कसा असेल ?
- उ उ उ
  - उ उ
  - उ - उ
  - उ उ -
40. 'झाकले माणिक'चा योग्य अर्थ काय ?
- पाणक्या
  - बहुमोल वस्तू
  - साधा पण गुणी मनुष्य
  - कजाग व्यक्ती
41. पुढीलपैकी शुद्ध शब्द ओळखा :
- वायूपुत्र
  - वायुपुत्र
  - वायुपूत्र
  - वायूपूत्र
42. पुढीलपैकी वचननियमाच्या दृष्टीने गटात न बसणारा शब्द कोणता ?
- फुले
  - नाले
  - पेले
  - भाले
43. वाक्यातील क्रियापद जेव्हा कर्माप्रमाणे बदलते तेव्हा ..... प्रयोग होतो.
- कर्तरी
  - सकर्मक कर्तरी
  - कर्मणी
  - भावे

44. 'तुला हे पुस्तक आवडले का .....' या वाक्यात गाळलेल्या जागी कोणते विरामचिन्ह येईल ?
 (1) पूर्णविराम (2) प्रश्नचिन्ह (3) उद्गारवाचक चिन्ह (4) स्वल्पविराम
45. खालीलपैकी संत तुकारामांनी लिहिलेला ग्रंथ कोणता ?
 (1) दासबोध (2) एकनाथी भागवत (3) अभंग गाथा (4) भावार्थ दीपिका
46. 'शाळा मातेसमान आहे' या वाक्यात 'शाळा' हे काय आहे ?
 (1) उपमेय (2) उपमान (3) साधारण धर्म (4) अलंकार
47. 'कडाकडा फोड नभ, उडव उडु मखिका :
 खडबडवि दिग्गजा, तुडव रवि मालिका' यात कोणता रस आहे ?
 (1) रौद्र (2) भयानक (3) बीभत्स (4) करुण
48. 'तुला काय पाहिजे ?' या वाक्यातील 'काय' शब्द कोणत्या प्रकारचे सर्वनाम आहे ?
 (1) पुरुषवाचक (2) अनिश्चित (3) प्रश्नार्थक (4) दर्शक
49. 'माधुरी माझ्या बहिणीची मुलगी आहे' या वाक्यात किती नामे आली आहेत ?
 (1) एक (2) दोन (3) तीन (4) चार
50. 'विनिताने लाडू खाल्ला.' या वाक्याचे अपूर्ण भविष्यकाळी रूप कोणते ?
 (1) विनिता लाडू खाते (2) विनिता लाडू खात असेल
 (3) विनिता लाडू खात होती (4) विनिता लाडू खात आहे
51. स्वभाव + उक्ती याचा योग्य संधिशब्द कोणता ?
 (1) स्वभावक्ती (2) स्वभाव उक्ती (3) स्वभावोक्ती (4) स्वभावुक्ती
52. 'हरिहर' हे कोणत्या समास प्रकाराचे उदाहरण आहे ?
 (1) इतरेतर द्वंद्व (2) समाहार द्वंद्व (3) वैकल्पिक द्वंद्व (4) कर्मधारय
53. पुढीलपैकी 'वर' शब्दाचा समानार्थी नसलेला शब्द कोणता ?
 (1) श्रेष्ठ (2) जरा (3) आशीर्वाद (4) नवरामुलगा
54. पुढीलपैकी विरुद्धार्थाची योग्य जोडी कोणती ?
 (1) भाऊ x भ्राता (2) मित्र x दोस्त
 (3) सुत x पुत्र (4) उत्कर्ष x अपकर्ष

पुढील उतारा वाचून प्रश्न क्र. 55 ते 57 सोडवा : -

दुःखे येतात ती आपली कसोटी पाहण्यासाठीच येतात. त्यावेळी न डगमगणे हाच खरा पुरुषार्थ. भट्टीतून तावून सुलाखून निघाल्याखेरीज सोन्याला तेज चढत नाही किंवा टाकीचे घाव सोसल्याखेरीज दगडाला देवपण येत नाही हे आपणाला माहीत नाही काय ? पैलू पाडल्याशिवाय हिऱ्यालासुद्धा किंमत येत नाही. आपणांवर कोसळणारी दुःखे ही अशीच आपल्या

व्यक्तिमत्त्वाला पैलू पाडण्यासाठी निर्माण झाली आहेत असे आपण का समजू नये ? शिवाय असे पाहू, जगात दुःखे आहेत म्हणून सुखाची किंमत आपणास कळते ना ? जगात अंधारी रात्र आहे म्हणूनच चंद्राला महत्त्व. त्याचप्रमाणे दुःख आहे म्हणूनच जगात सुखाचे महत्त्व आहे असे तुम्हांला नाही वाटत ? नुसते गोड जेवण जेवण्याचा तुम्ही कधी प्रयत्न केला आहे काय ? नुसत्या गोडाने तोंडाला कशी मिठी बसते, हे तुम्हांला माहीत आहेच. केवळ सुखच जगात असते तर अशीच आपली स्थिती झाली नसती का ? शिवाय दुःखानंतर सुख आले म्हणजे त्याची लज्जत काही न्यारीच असते असा अनुभव कुणाला नाही ? परीक्षेसाठी मरमर कष्ट केल्यानंतरच निकालाच्या आनंदाची खरी गोडी आपणांस कळते. असे जर आहे तर वर्तमानकाळच्या दुःखाबद्दल आपण कुरकुर कां करावी ? आणि दुःख पर्वताएवढे असे का मानावे ?

55. दुःखाविषयी सांगताना पुढीलपैकी कोणते उदाहरण उतार्यात आलेले नाही ?

- (1) गोड जेवण (2) अंधारी रात्र
 (3) रडणारी व्यक्ती (4) परीक्षेच्या वेळेचे कष्ट

56. दुःखे कशासाठी येतात ?

- (1) कसोटी पाहण्यासाठी (2) व्यक्तिमत्त्व घडू नये यासाठी
 (3) सुखाची किंमत कळू नये यासाठी (4) आपण आनंदी व्हावे यासाठी

57. उतार्यातून लेखकाचा कसा दृष्टिकोन प्रतीत होतो ?

- (1) सकारात्मक (2) नकारात्मक (3) उदासीन (4) उत्साही

पुढील कविता वाचून प्रश्न क्र. 58 ते 60 सोडवा :

सान्याच कळ्यांना जन्मसिद्ध हक्क आहे फुलण्याचा
 मातीमधला वतन वारसा आकाशावर कोरण्याचा.
 जन्म असो माळावरती अथवा शाही उद्यानात
 प्रत्येक कळीला हक्क आहे फूल म्हणून जगण्याचा,
 गुलाब असो, कमळ असो, कळी असो गटारातील
 तिच्यासाठी तिष्ठत असतो एक किरण सूर्याचा,
 प्रत्येक कळीत जागत असतो निर्धार फूल होण्याचा
 दिमाखानं दिसण्याचा अन् सुगंधाने असल्याचा.

58. कळीसाठी कोण वाट पाहत आहे ?

- (1) झाड (2) फूल (3) सूर्याचा किरण (4) वाग

59. पुढीलपैकी कोणता निर्धार कळीच्या मनात नाही ?

- (1) सूर्य होण्याचा (2) फूल होण्याचा (3) दिमाखात मिरवण्याचा (4) सुगंधित होण्याचा

60. कवितेतील कळी म्हणजे कोण असावे ?

- (1) फुलाची कळी (2) बागेत फुलणारी कळी
 (3) झाडावर उमलणारी कळी (4) जन्माला येणारी मुलगी

बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र

61. मॅकडुगल या मानसशास्त्रज्ञांनी केलेल्या सहजप्रवृत्तीच्या वर्गीकरणामध्ये आत्मनिष्ठ या घटकामध्ये खालीलपैकी कोणत्या प्रवृत्तीचा समावेश होतो ?
 (1) आत्मप्रतिष्ठा (2) आत्मदीनता (3) कुतूहल (4) संघ
62. शिक्षण म्हणजे प्राण्यांचे कोणत्याही प्रकारे विकास घडवून आणणारी व त्याचे अनुभव आणि परिस्थिती यांचे स्वरूप पूर्वीपेक्षा निराळे करणारी क्रिया होय. शिक्षणाची अशी व्याख्या खालीलपैकी कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने केली आहे ?
 (1) गिलफर्ड (2) वुडवर्थ (3) मर्फी (4) मेंडेल
63. विस्मरणाची अनेक कारणे आहेत; मूळचा अनुभव व नवा अनुभव यांच्यात एकमेकांवर परिणाम होऊन ते एकमेकांना बाधक ठरतात. अध्ययनार्थी मराठी भाषेत वाक्याची रचना शिकल्यानंतर इंग्रजीतील वाक्यरचना शिकू लागतो तेव्हा मूळचा अनुभव नवीन येणाऱ्या अनुभवास अडथळा करतो. यालाच ..... असे म्हणतात.
 (1) पुरोपगामी निरोधन (2) प्रतिगामी निरोधन
 (3) दमन (4) अनुपयोग
64. खाली दिलेल्या अध्ययनविषयक उपपत्ती आणि मानसशास्त्रज्ञ यांच्या जोड्यांचा योग्य क्रम ओळखा :

उपपत्ती	मानसशास्त्रज्ञ
(A) संयोजनवादी उपपत्ती	(a) स्किनर
(B) अभिजात अभिसंधान उपपत्ती	(b) पाव्हलॉव्ह
(C) साधक अभिसंधान उपपत्ती	(c) कोहलर
(D) मर्मदृष्टी उपपत्ती	(d) थॉर्नडाइक

(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (d)	(b)	(a)	(c)
(2) (a)	(b)	(c)	(d)
(3) (b)	(c)	(d)	(a)
(4) (c)	(d)	(a)	(b)
65. विद्यार्थी नियमांचा अर्थ सांगतो, विद्यार्थी सूत्र स्पष्ट करतो, विद्यार्थी नवीन संकल्पना स्पष्ट करतो या सर्व क्रिया खालीलपैकी कोणत्या उद्दिष्टांमध्ये अंतर्भूत आहे ?
 (1) ज्ञान (2) आकलन (3) उपयोजन (4) अभिरुची
66. विद्यार्थ्यांची संपादनूक मोजून त्या संपादनाची तुलना इतर विद्यार्थ्यांच्या गुणांशी व संदर्भ गटातील विद्यार्थ्यांच्या संपादनाशी करण्याच्या दृष्टीने ..... ही कसोटी तयार केलेली असते ?
 (1) प्रमाणक कसोटी (2) निकष संदर्भीय कसोटी (3) नैदानिक कसोटी (4) प्राविण्य कसोटी

Child Development and Pedagogy

61. According to the classification of instincts proposed by McDougall, which of the following instinct is classified in the category of self-assertion ?
 (1) Self-respect (2) Self-disrespect (3) Curiosity (4) Team
62. Which of the following psychologists has defined education as a process that helps development of animals and is a process that changes the nature of experiences and surroundings ?
 (1) Guilford (2) Woodworth (3) Murphy (4) Mendel
63. There are many reasons behind forgetting. Original experience and new experience affect each other and hamper each other. When a learner starts learning construction of sentences in English after learning construction of sentences in Marathi, the original experience hampers the new experience. This is called as .....
 (1) Pro-active inhibition (2) Retroactive inhibition
 (3) Repression (4) Unusefulness
64. Choose the correct list from the pairs of learning theory and psychologist.

Theory	Psychologist
(A) Connectionism	(a) Skinner
(B) Classical conditioning	(b) Pavlov
(C) Operant conditioning	(c) Kohler
(D) Insightful learning	(d) Thorndike

(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (d)	(b)	(a)	(c)
(2) (a)	(b)	(c)	(d)
(3) (b)	(c)	(d)	(a)
(4) (c)	(d)	(a)	(b)
65. Which of the following objectives include the processes like-Student tells meaning of laws, student explains the formula and student explains the concept ?
 (1) Knowledge (2) Understanding (comprehension)
 (3) Application (4) Interest
66. Which test is developed in order to measure the achievement of student and compare it with the scores and achievement of the students from the same reference group ?
 (1) Standardized test (2) Criterion referenced test
 (3) Diagnostic test (4) Proficiency test

67. अध्ययन उपपत्तीत केवळ चेतक आणि प्रतिसाद यांचा स्वतंत्रपणे विचार न करता प्रामुख्याने परिसर विचारात घेऊन भिन्न-भिन्न परिसरात एकच चेतक कार्यान्वित असला तरी तो वेगवेगळे प्रतिसाद मिळवितो. असे खालीलपैकी कोणत्या उपपत्तीमध्ये मांडले आहे ?
- (1) प्रभुत्व संपादन (2) सामाजिक निरीक्षणात्मक
(3) ज्ञानात्मक अध्ययन (4) साधक अभिसंधान
68. रूब्रिक म्हणजे कोणत्याही बाबीचे मूल्यमापन करण्यासाठी तयार केलेला निकष आराखडा होय. खाली दिलेल्या रूब्रिकच्या वैशिष्ट्यांपैकी कोणते वैशिष्ट्य असत्य आहे ?
- (1) हे विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचे दिशादर्शक साधन असून त्याद्वारे प्रक्रिया व कामगिरी दोन्हीचे मूल्यमापन होते.
(2) रूब्रिकमधून मिळणाऱ्या गुणांना अर्थ लावता येतो.
(3) रूब्रिकमधील निकषांची व्याख्या ही स्थळ, काळ व परिस्थितीचा विचार न करता स्थिर असते.
(4) रूब्रिक म्हणजे केवळ विद्यार्थ्यांच्या संपादनाचे मापन करण्याचे साधन नसून विद्यार्थ्यांनी विशिष्ट क्षेत्रात प्रगतीचे सर्वोत्तम टोक गाठण्याविषयी मार्गदर्शन करणारी यंत्रणा आहे.
69. बुद्धिमत्ता ही प्रत्येक व्यक्तीच्या मज्जातंतूवर व त्यांच्या परस्परंशी असलेल्या संघटनावर अवलंबून असते. कोणतेही बौद्धिक कार्य होण्यासाठी त्यांचे संघटन होणे आवश्यक असते हे खालीलपैकी कोणत्या उपपत्तीमध्ये अंतर्भूत आहे ?
- (1) थॉर्नडाईकची संख्यात्मक उपपत्ती (2) गिलफर्डची बहुआयामी उपपत्ती
(3) थर्स्टनची अनेक घटक उपपत्ती (4) स्पिररमनची द्वि-घटक उपपत्ती
70. शारीरिक दोषामुळे मतिमंदत्वाचे विविध प्रकार पडतात. खालीलपैकी कोणत्या प्रकाराचे मतिमंदत्व हे शरीरातील हार्मोन्सच्या अनियमित स्रावामुळे निर्माण होते ?
- (1) गॅलॅक्टोसिमिया (2) मंगोलिझम (3) मायक्रोसिफली (4) हेड्रोसिफलस
71. खालीलपैकी कोणत्या शैक्षणिक साधनांचा उपयोग कर्णबधिर विद्यार्थ्यांसाठी होतो ?
- (1) रबरमॅट (2) स्मृती पाट्या (3) अॅबॅकस पाटी (4) टेलर फ्रेम
72. विद्यार्थ्यांनी विशिष्ट संबोध शिकणे व संबोधाकार घेण्यामागील विचार प्रक्रिया विकसित करणे हे कोणत्या अध्यापन प्रतिमानाचा अध्यापनीय परिणाम आहे ?
- (1) उद्गमन विचार प्रक्रिया (2) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमान
(3) अग्रत संघटक प्रतिमान (4) संबोध साध्यता प्रतिमान
73. दोन वस्तू अथवा अनुभवाच्या गुणधर्मातील साहचर्य संबंध प्रस्थापित होतो. एका वस्तूची आठवण झाली की दुसरीची आठवण होते. हा साहचर्याचा खालीलपैकी कोणता नियम आहे ?
- (1) सान्निध्याचा नियम (2) सादृश्यतेचा नियम (3) प्राथमिकतेचा नियम (4) नवीनतेचा नियम
74. सॉल्व्ही आणि मेयेर यांनी मांडलेल्या भावनिक बुद्धिमत्तेच्या पाच सक्षमतांमधील सामाजिक कौशल्य या सक्षमतेमध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा समावेश होत नाही ?
- (1) राजकीय भान (2) संघर्ष व्यवस्थापन (3) नेतृत्व (4) संप्रेषण

67. Which of the following theories states that instead of thinking about stimulus and response separately, considering the environment, different responses are given to the same stimulus in the different environment ?
- (1) Mastery learning (2) Social observational
(3) Cognitive learning (4) Operant conditioning
68. Rubric is a criterion framework for evaluation of anything. Which of the following is false with respect to characteristics of rubric ?
- (1) This is a guiding tool for the progress of the student and through that, both the process and output are evaluated.
(2) One can give meaning to the scores obtained from rubric
(3) The definitions of the criterion given in the rubric is constant irrespective of place, time and environment
(4) Rubric is not only a tool to measure the achievement of student but is also a mechanism to guide the best outcome of the specific field
69. Intelligence depends on the nerve cells and organization of nerve cells with respect to each other. Which of the following theories states that organization of these nerve cells is necessary for any cognitive activity ?
- (1) Thorndike's quantity theory (2) Guilford's multidimensional theory
(3) Thurstone's multifactor theory (4) Spearman's two-factor theory
70. There are different types of mental retardations caused due to physical disorders. Which of the following retardation is caused due to irregular secretion of hormones ?
- (1) Galactosemia (2) Mongolism
(3) Microcephaly (4) Hydrocephalus
71. Which of the following educational tool (aid) is useful for hearing impaired students ?
- (1) Rubbermat (2) Memory slate (3) Abacus slate (4) Teller frame
72. Which of the following models of teaching has the learning outcome as students learn specific concept and develop thinking process needed to develop the concept ?
- (1) Inductive thinking model (2) Inquiry training model
(3) Advanced organizer model (4) Concept attainment model
73. A relation of association between features takes place between two things or experiences. When one of them is remembered, the other is also remembered. Which of the following rule of association is applicable here ?
- (1) Law of contiguity (2) Law of similarity
(3) Law of primary (4) Law of recency
74. Which of the following components is not included in the ability of social skill out of the five abilities mentioned in the theory of emotional intelligence proposed by Salovey and Mayer ?
- (1) Political awareness (2) Management of conflict
(3) Leadership (4) Communication

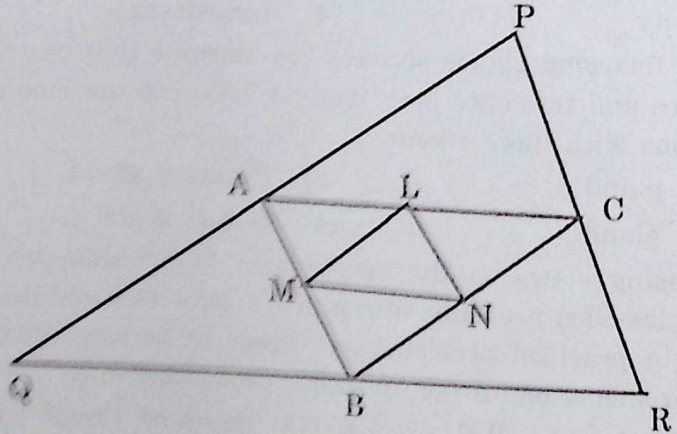
75. एखादा विद्यार्थी परीक्षेत नापास होतो पण तो क्रिकेटमध्ये नेत्रदीपक यश मिळवतो हे उदाहरण खालीलपैकी कोणत्या मानसिक संरक्षण यंत्रणेचे आहे ?
 (1) प्रक्षेपण (2) प्रतिपूरण (3) तादात्म्य (4) नकारात्मकता
76. रॉबर्ट गॅने यांनी अध्ययनविषयक मानसशास्त्रातील तत्त्वे प्रस्थापित करताना अध्ययनाचे आठ प्रकार मांडून त्याचे स्तर निश्चित केले. एका स्तराचे अध्ययन झाल्याशिवाय वरच्या स्तराच्या अध्ययनाकडे जाता येत नाही. त्यानुसार संकेत अध्ययनानंतर खालीलपैकी कोणता स्तर येतो ?
 (1) शृंखला अध्ययन (2) शब्द साहचर्य अध्ययन
 (3) उद्दीपक प्रतिसाद अध्ययन (4) गुणित भेदाभेदन अध्ययन
77. विद्यार्थ्यांने अभ्यास करताना विश्लेषण करणे, तत्त्व शोधून काढणे, त्याचे उपयोजन करणे यावर भर असेल तरच अध्ययन संक्रमण होते. हे कोणत्या अध्ययन संक्रमणाच्या उपपत्तीमध्ये मांडले आहे ?
 (1) सामान्यीकरण उपपत्ती (2) समान घटक उपपत्ती
 (3) शक्तीवादी उपपत्ती (4) बॅग्लेची उपपत्ती
78. मुलांच्या बोधात्मक विकासाच्या बाबतीत मुलांच्या विकासातील विचार व भाषा यावर आधारित सिद्धांत ..... यांनी मांडून बोधात्मक विकासात सामाजिक आंतरक्रियांचा मोठा वाटा असून आंतरक्रिया जशा कृतीतून तशा संभाषणातून ही घडतात असे मत मांडले.
 (1) पियाजे (2) आसुबेल (3) ब्रुनर (4) व्हायगोटस्की
79. कोणत्याही विषयाचा जो भाग शिकवायचा आहे त्याचे पृथक्करण करून, ज्ञानाचे लहान लहान पायऱ्यांमध्ये विभाजन करून प्रश्न-उत्तरे विचारणे हे खालीलपैकी कोणत्या अध्यापन पद्धतीत येते ?
 (1) क्रमन्वित (2) सामूहिक (3) समवाय (4) चर्चा
80. शाळेतील वर्गांमध्ये श्रेष्ठ पुरुषांची चित्रे, उद्बोधक, सुभाषिते व संतवचने लावून त्यांच्या कथा विद्यार्थ्यांना सांगणे इ. गोष्टी खालीलपैकी कोणत्या पाठात अंतर्भूत आहे ?
 (1) भावग्रहण (2) कौशल्य (3) नीती (4) माहितीपर
81. खाली अध्यापन तंत्रातील शिक्षक व्यक्तिमत्त्वासंदर्भात काही विधाने दिली आहेत. त्यापैकी कोणते विधान असत्य आहे ?
 (1) शिक्षकाचा व्यासंग, अध्यापन पद्धतीवरील प्रभुत्व, अध्यापन प्रक्रियेचे सर्वांगीण ज्ञान, नवनवीन विचार प्रवाहांची व तंत्रांची ओळख या सर्व घटकांचा विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणावर मोठा परिणाम होतो.
 (2) विद्यार्थ्यांच्या मनात विषयाबद्दल आवश्यक त्या अभिवृत्ती व अभिरुची निर्माण करण्याचे कार्य शिक्षक करतात
 (3) विद्यार्थ्यांमध्ये शिक्षणासंबंधी उत्साह व आवड निर्माण होण्यासाठी शिक्षकाचा स्वतःचा उत्साह गौण ठरतो
 (4) अध्यापनात शिक्षकाचे स्थान अनन्यसाधारण आहे
82. अवबोधातून सामान्य बोधाकडे, पृथक अनुभवातून सर्वसामान्य स्वरूपाकडे, विशिष्ट उदाहरणांकडून सिद्धांताकडे जाणारी ज्ञानप्रक्रियेवर आधारलेल्या हर्बर्टच्या पाठपद्धतीला ..... विचार पद्धती असेही संबोधले जाते.
 (1) उद्गामी (2) अवगामी (3) अनुगामी (4) पुरोपगामी

75. A student fails in the examination but he achieves splendid success in cricket. This is an example of which of the following defence mechanism ?
 (1) Projection (2) Compensation
 (3) Identification (4) Negativism
76. Robert Gagne proposed eight events of learning while establishing principles of learning in psychology. Higher events of learning cannot be achieved unless the lower events are achieved. According to this, which level is followed by signal learning ?
 (1) Chaining (2) Verbal association
 (3) Stimulus-response learning (4) Multiple discrimination
77. Which theory of transfer of learning states that, transfer of learning takes place only when student analyses, finds the principle and emphasizes on application of it ?
 (1) Generalization theory (2) Theory of identical elements
 (3) Theory of formal discipline (4) Bagley's theory
78. Social interactions play an important role in cognitive development. The interactions take place through activities as well as through communication. Based on the thinking and language ..... has proposed the theory of cognitive development of children.
 (1) Piaget (2) Ausubel (3) Brunner (4) Vygotsky
79. Which of the following teaching method includes analysis of the teaching unit, dividing it into small steps and asking questions based on it ?
 (1) Programmed (2) Grouped
 (3) Correlation (4) Discussion
80. Which of the following lesson includes display pictures of great persons, moral quotes and thoughts of saints ?
 (1) Feeling of perception (2) Skill
 (3) Morals (4) Information based
81. Which of the following statements regarding teaching techniques is incorrect with respect to teacher personality ?
 (1) Studiousness of teacher, mastery on teaching methods, comprehensive knowledge about teaching process, awareness about new trends and technology affects education of students to a large extent
 (2) Teacher develops necessary attitude and aptitude about the subject in students' mind.
 (3) Teacher's enthusiasm is subsidiary for developing enthusiasm and interest about education among students
 (4) Teacher's place is vital in teaching.
82. Herbartian planning of lesson which is based on knowledge processing and perception to general understanding, part experiences to generalization, specific examples to theory is also called as ..... thinking process.
 (1) Inductive (2) Deductive (3) Following (4) Progressive

83. ब्लूम यांनी मांडलेल्या उद्दिष्टांच्या क्रियात्मक पातळीवरील कोणतेही कौशल्य संपादन करण्याची सर्वात पहिली पायरी म्हणजे ..... होय.
 (1) पुनरावृत्ती (2) निश्चितपणा (3) अनुकरण (4) आत्मीकरण
84. कथा वाचत असताना त्या कथेतील पात्रांच्या सुखदुःखाशी पूर्णपणे समरस होऊन, कथेतील नायकाला भोगावे लागणारे दुःखद अनुभव आपल्या मनचक्षुपुढे उभे राहतात. अशा कल्पनांना ..... कल्पना म्हणतात.
 (1) अनुकरणात्मक (2) व्यावहारिक (3) सौंदर्यनिष्ठ (4) नियमबद्ध
85. एकावेळी किती उद्दिष्टांकडे आपल्याला अवधान देता येते किंवा अवधानाच्या एका झेपेत किती वस्तू सामावतात याला अवधान कक्षा म्हणतात. खालीलपैकी कोणते विधान अवधान कक्षेशी सुसंगत नाही ते ओळखा :
 (1) सर्वांची अवधान कक्षा समान किंवा एकच असत नाही.
 (2) व्यक्ती व्यक्तीनुसार अवधान कक्षा बदलते
 (3) अध्ययन-अध्यापनाच्या वेळी विद्यार्थ्यांची अवधान कक्षा विचारात घ्यावी लागते
 (4) छोट्या मुलांची अवधान कक्षा जास्त असते व वयाबरोबर ती कमी होते
86. जीवन जगत असताना जे वैयक्तिक व सामाजिक अनुभव येतात त्यावरून विचार करून अनुमान काढायचे, जे शास्त्रशुद्ध असतीलच असे नाही, हे खालीलपैकी कोणत्या पद्धतीने घडून येते ?
 (1) पर्यंक पद्धती (2) सांख्यिकी पद्धती
 (3) प्रायोगिक पद्धती (4) वैकासिक पद्धती
87. अवबोध ही गुंतागुंतीची प्रक्रिया आहे. ही प्रक्रिया घडत असताना संवेदनांचे गट काही तत्त्वानुसार पडतात. पुढील उदाहरणामध्ये खालीलपैकी कोणत्या तत्त्वाचा वापर करता येईल. उदाहरण-आकाशातील नक्षत्रांचा अभ्यास करताना सप्तर्षी, मृगशीर्ष इ. च्या तारकासमूहाचे निरीक्षण केले जाते.
 (1) समीपता (2) सादृश्य
 (3) अखंडत्व (4) समावेश
88. खालीलपैकी कोणत्या ग्रंथीतून जीवनरसायनाचा स्राव होऊन हृदयाचे स्पंदन, रक्तदाब, रक्तवाहिन्या यावर परिणाम होऊन भावनिक उद्रेकाच्या अवस्थेत या ग्रंथीचे कार्य जोमाने होते ?
 (1) कंठस्थ ग्रंथी (2) मस्तिष्क ग्रंथी (3) वृक्कस्थ ग्रंथी (4) लैंगिक ग्रंथी
89. समस्या सोडविण्याच्या क्षमतेच्या विकासाबाबत मत मांडतांना कोणत्या मानसशास्त्रज्ञाने समस्यांचे व्यावहारिक समस्या व बौद्धिक समस्या असे प्रकार पडतात हे सांगून व्यावहारिक समस्येत एखादी गोष्ट प्राप्त करून घेणे व बौद्धिक समस्येत एखादी गोष्ट समजून घेणे आवश्यक असते ? असे मत मांडले.
 (1) लेव्ह व्हायगॉट्स्की (2) बी.एफ. स्किनर (3) सिग्मुंड फ्रॉइड (4) रॉबर्ट स्टर्नबर्ग
90. खाली दिलेल्या विधानांमध्ये कोणते विधान शैशवावस्थेतील वैशिष्ट्य दर्शवत नाही ?
 (1) या अवस्थेत मूल परावलंबी असते
 (2) या अवस्थेत मूल पराकोटीचे स्वार्थी व स्वकेंद्रित असते
 (3) या अवस्थेत कोणत्याही सहजप्रवृत्तीचा उदय होत नाही
 (4) या अवस्थेत सांघिक खेळातूनच सामाजिक वर्तन प्रकारांचा पाया घातला जातो

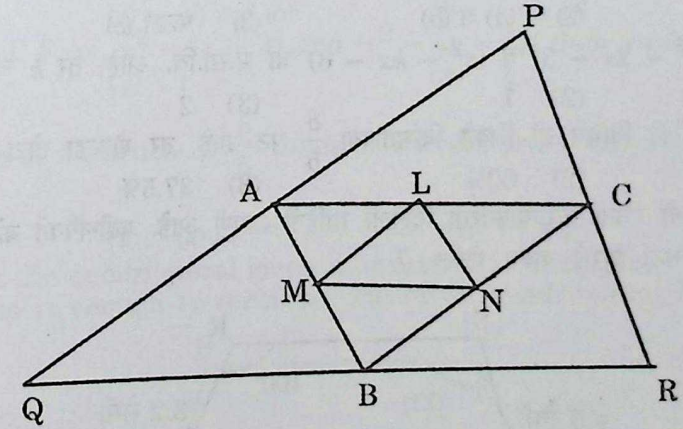
83. The first step of acquisition of any skill proposed by Bloom in his classification of objectives in psychomotor domain is .....
 (1) Repetition (2) Manipulation
 (3) Imitation (4) Naturalization
84. While reading a story, one emphathizes with the happiness and sorrows of the characters in the story and one visualizes the sorrowful experiences of hero of the story. This kind of imagination is called as .....
 (1) Imitative (2) Pragmatic
 (3) Aesthetic (4) Disciplined
85. Span of attention is the quality, size or extent to which the perceptual field of an individual can be effectively organized to enable him to attend to a number of things in a given duration. Which of the following statements is not in coherence with span of attention ?
 (1) All do not have same span of attention
 (2) Span of attention differs from person to person
 (3) One has to take into consideration span of attention during teaching-learning
 (4) Span of attention of small children is bigger and it decreases with age
86. Inferences are drawn based on the personal and social experiences that we have while leading our life. They need not be scientific. This happens due to which of the following method ?
 (1) Arm chair method (2) Statistical method
 (3) Experimental method (4) Developmental method
87. Perception is a complex process. Sensations are classified based on some principles during this process. Which principle can be used in the following example ?
 Example - While studying the constellations in the sky, the groups of stars like seven sages and the deer's head.
 (1) Proximity (2) Similarity
 (3) Continuity (4) Inclusiveness
88. Which of the following glands secretes the hormone that controls the heart beat, blood pressure and influence blood vessels ? During the emotional outburst this gland functions with more vigour.
 (1) Thyroid gland (2) Pituitary gland
 (3) Adrenal gland (4) Sexual gland
89. While expressing views on the development of problem-solving ability, which psychologist classified problems into practical problems and intellectual problems, stating that in practical problems one needs to acquire something, whereas in intellectual problems one needs to understand something ?
 (1) Lev Vygotsky (2) B.F. Skinner (3) Sigmund Freud (4) Robert Sternberg
90. Which of the following statements does not indicate the characteristic of infancy ?
 (1) During this phase, the child is dependent on others.
 (2) In this phase the child is too selfish and self-centered.
 (3) During this phase, no natural instincts are expressed.
 (4) During this phase, social behavioural types are established through group games

91. जर $x^2 + \frac{1}{x^2} = 7$, तर $x + \frac{1}{x} = ?$
 (1) 5 (2) 9 (3) 3 (4) $\sqrt{7}$
92. पुढीलपैकी कोणत्या त्रिकोणात शिरोलंब संपात बिंदू हा त्रिकोणाच्या बाह्य भागात असतो ?
 (1) समभुज त्रिकोण (2) काटकोन त्रिकोण
 (3) विशालकोन त्रिकोण (4) लघुकोन त्रिकोण
93. $3\frac{1}{5} + 13\frac{1}{9} - 6\frac{3}{15} = ?$
 (1) $10\frac{1}{9}$ (2) $10\frac{23}{45}$ (3) $\frac{41}{45}$ (4) $7\frac{2}{9}$
94. $(120)^{188} \div 7$ या भागाकाराची बाकी किती ?
 (1) 1 (2) 6 (3) 4 (4) 5
95. $\frac{(2.3)^3 + (1.7)^3}{2.89 + 5.29 - 3.91} = ?$
 (1) 312.39 (2) 64 (3) 4 (4) 1
96. खालील आकृतीमध्ये बिंदू A, B व C हे अनुक्रमे वाजू PQ, वाजू QR व बाजू PR चे मध्यबिंदू आहेत, तसेच बिंदू L, M व N हे अनुक्रमे वाजू AC, वाजू AB व वाजू BC चे मध्यबिंदू आहेत. जर ΔPQR च्या बाजू 15.5 सेमी, 12.7 सेमी व 9.4 सेमी आहे, तर ΔLMN ची परिमिती काढा.

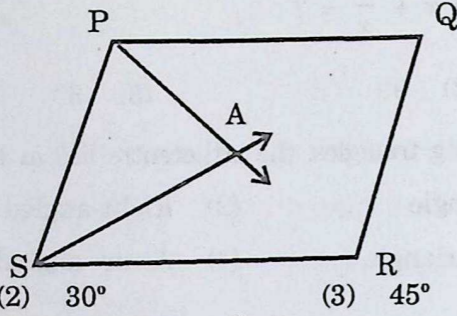
- (1) 4.7 सेमी (2) 18.8 सेमी (3) 12.53 सेमी (4) 9.4 सेमी
97. $(x + 1)$ ने $(x^{57} + 57)$ ला भागल्यास येणारी बाकी किती ?
 (1) 56 (2) $x^{56} + 56$
 (3) $x^{56} + x^{55} + x^{54} + \dots + 1$ (4) 58

91. If $x^2 + \frac{1}{x^2} = 7$, then $x + \frac{1}{x} = ?$
 (1) 5 (2) 9 (3) 3 (4) $\sqrt{7}$
92. In which of the following triangles, the orthocentre lies in the exterior of the triangle ?
 (1) Equilateral triangle (2) Right-angled triangle
 (3) Obtuse angled triangle (4) Acute angled triangle
93. $3\frac{1}{5} + 13\frac{1}{9} - 6\frac{3}{15} = ?$
 (1) $10\frac{1}{9}$ (2) $10\frac{23}{45}$ (3) $\frac{41}{45}$ (4) $7\frac{2}{9}$
94. What is the remainder of the expression $(120)^{188} \div 7$?
 (1) 1 (2) 6 (3) 4 (4) 5
95. $\frac{(2.3)^3 + (1.7)^3}{2.89 + 5.29 - 3.91} = ?$
 (1) 312.39 (2) 64 (3) 4 (4) 1
96. In the following figure, A, B, C are midpoints of side PQ, side QR and side PR. Also L, M, N are midpoints of side AC, side AB and side BC respectively. If sides of ΔPQR are 15.5 cm, 12.7 cm and 9.4 cm, then find the perimeter of ΔLMN .

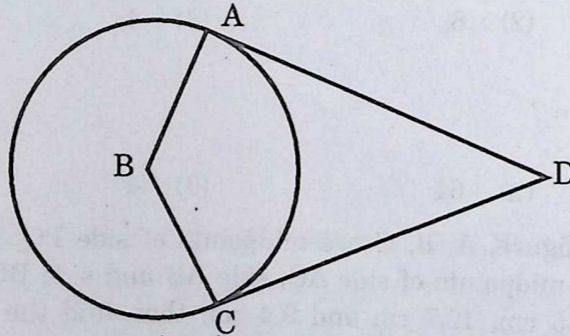

- (1) 4.7 cm (2) 18.8 cm (3) 12.53 cm (4) 9.4 cm
97. If $(x^{57} + 57)$ is divided by $(x + 1)$, then what is the remainder ?
 (1) 56 (2) $x^{56} + 56$
 (3) $x^{56} + x^{55} + x^{54} + \dots + 1$ (4) 58

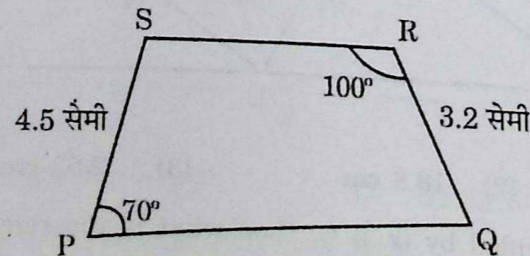
98. खालील $\square$ PQRS हा समांतरभुज चौकोन आहे. किरण PA व किरण SA अनुक्रमे $\angle$ QPS व $\angle$ RSP चे कोनदुभाजक आहेत. तर $\angle$ PAS = ?

- (1) 60° (2) 30° (3) 45° (4) 90°
99. खालीलपैकी कोणत्या उदाहरणात व्यस्तचलन आहे ?
 (1) व्यक्तींची संख्या व त्यांना लागणारे अन्न
 (2) चौरसाचे क्षेत्रफळ व त्याच्या कर्णाचा वर्ग
 (3) दिव्याच्या प्रकाशाची तीव्रता व त्याच्या अंतराचा वर्ग
 (4) विद्युत्‌रोधातून वाहणारी विद्युत्‌धारा व रोधात निर्माण होणारी उष्णता
100. B हा वर्तुळकेंद्र व रेषा AD व रेषा CD स्पर्शिकाखंड आहेत, तर खालील $\square$ ABCD चा प्रकार कोणता ?

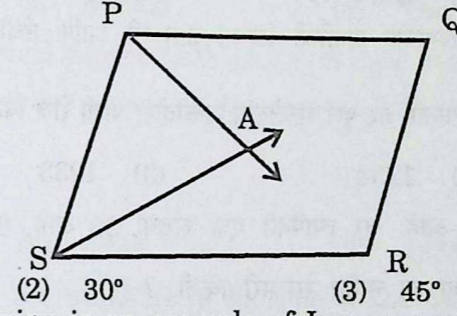

- (a) पतंग (b) चक्रीय चौकोन (c) समभुज चौकोन (d) समलंब चौकोन
 (1) फक्त (a) (2) (a) व (b) (3) फक्त (c) (4) (a), (b) व (c)
101. $(x - 3)$ हा $(x^2 - 2x - 3)$ व $(x^2 - kx - 6)$ चा म.सा.वि. आहे, तर k ची किंमत काढा.
 (1) 3 (2) 1 (3) 2 (4) 6
102. एका वस्तूची खरेदी किंमत ही विक्री किंमतीच्या $\frac{8}{5}$ पट आहे, तर शेकडा तोटा किती ?
 (1) 35.5% (2) 60% (3) 37.5% (4) 75%
103. खालील चौकोनाची रचना करण्याकरिता दिलेली माहिती अपूर्ण आहे. पुढीलपैकी कोणती माहिती दिली तर या चौकोनाची रचना करणे शक्य होईल ?

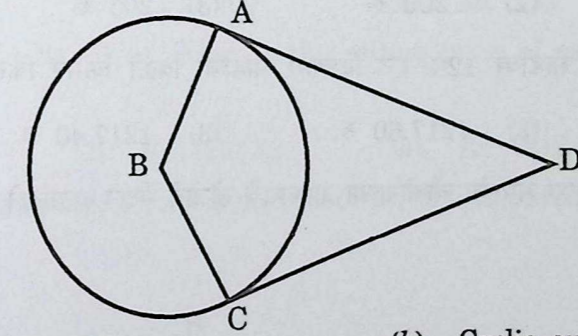

- (1) बाजू PQ ची लांबी (2) बाजू SR ची लांबी
 (3) बाजू PR ची लांबी व $\angle$ PQR चे माप (4) $\angle$ RSP चे माप

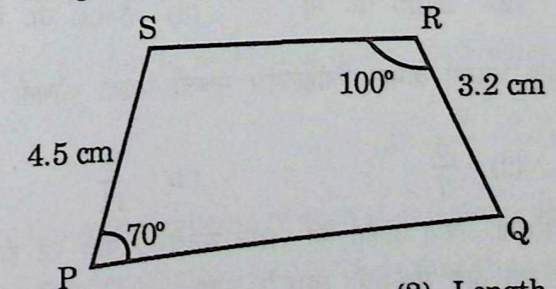
98. $\square$ PQRS is a parallelogram. Ray PA and ray SA are angle bisectors of $\angle$ QPS and $\angle$ RSP respectively. Then $\angle$ PAS = ?

- (1) 60° (2) 30° (3) 45° (4) 90°
99. Which of the following is an example of Inverse variation ?
 (1) Number of persons and food required for them
 (2) Area of square and square of its diagonal
 (3) Intensity of the light and square of its distance
 (4) Electric current and heat produced
100. B is the centre of the circle. Segment AD and segment CD are tangent segments. Then what is the type $\square$ ABCD ?

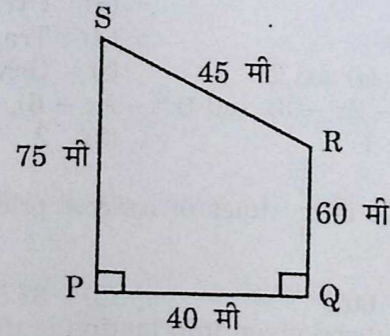

- (a) Kite (b) Cyclic quadrilateral
 (c) Rhombus (d) Trapezium
 (1) Only (a) (2) (a) and (b) (3) Only (c) (4) (a), (b) and (c)
101. $(x - 3)$ is H.C.F. of $(x^2 - 2x - 3)$ and $(x^2 - kx - 6)$, then value of k is .....
 (1) 3 (2) 1 (3) 2 (4) 6
102. Selling price of an article is $\frac{8}{5}$ times of its cost price. Then what is the percent loss ?
 (1) 35.5% (2) 60% (3) 37.5% (4) 75%
103. To construct the quadrilateral given information is incomplete. Which information given options is enough to construct the given quadrilateral ?

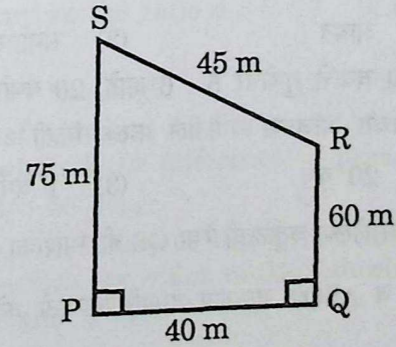
- (1) Length of side PQ (2) Length of side SR
 (3) Length of side PR and measure of $\angle$ PQR (4) Measure of $\angle$ RSP

104. $x + y = 7$ चा आलेख कोणत्या चरणातून जाणार नाही ?
 (1) प्रथम चरण (2) द्वितीय चरण (3) तृतीय चरण (4) चतुर्थ चरण
105. एका वृत्तचिती आकाराचा पाण्याच्या टाकीची त्रिज्या 2.8 मी आणि उंची 3.5 मी आहे. एका व्यक्तीला रोज सरासरी 70 लीटर पाणी लागते, तर पूर्ण भरलेल्या टाकीतील पाणी रोज किती व्यक्तींना पुरेल ? $\left(\pi = \frac{22}{7}\right)$
 (1) 1231 (2) 1234 (3) 1233 (4) 1232
106. शंभर संख्यांची सरासरी 40 आहे. जर त्यापैकी एक संख्या 30 आहे, 30 ऐवजी 70 ही संख्या घेतली व इतर संख्या तथ्याच ठेवल्या तर नवीन सरासरी किती ?
 (1) 41 (2) 40.5 (3) 40.3 (4) 40.4
107. एका व्यक्तीने 2,000 रुपये द.सा.द.शे. 5 रुपये या दराने 2 वर्षाकरिता बँकेत गुंतविले. तर त्याला मिळणारे चक्रवाढ व्याज किती ?
 (1) 105 रु. (2) 200 रु. (3) 205 रु. (4) 210 रु.
108. 1270 रु. किंमतीच्या साडीवर 12% सूट दिल्यास साडीची विक्री किंमत किती ?
 (1) 1258 रु. (2) 1217.60 रु. (3) 1217.40 रु. (4) 1117.60 रु.
109. खालील आकृतीमध्ये एका समलंब चौकोनाच्या आकाराचे खेळाचे मैदान दाखविले आहे. त्या मैदानाचे क्षेत्रफळ काढा.

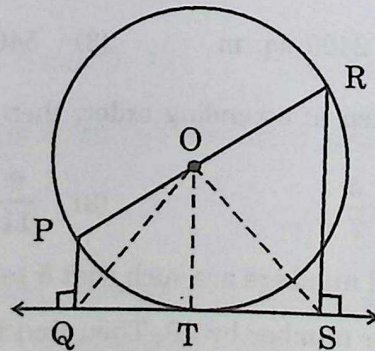
- (1) 3000 चौ. मी (2) 2400 चौ. मी (3) 5400 चौ. मी (4) 2700 चौ. मी
110. $\frac{11}{3}, \frac{3}{5}, \frac{7}{9}, \frac{5}{7}, \frac{9}{11}$ यांना चढत्या क्रमाने लिहिल्यास मधली संख्या कोणती ?
 (1) $\frac{7}{9}$ (2) $\frac{5}{7}$ (3) $\frac{9}{11}$ (4) $\frac{3}{5}$
111. तीन क्रमागत नैसर्गिक संख्या अश्या आहेत की लहान संख्येच्या पाच पट ही मोठ्या संख्येच्या चौपटीपेक्षा 19 ने जास्त आहे, तर त्या तीन संख्यांची सरासरी काढा.
 (1) 25 (2) 26 (3) 27 (4) 28

104. Graph of $x + y = 7$ will not pass through which quadrant ?
 (1) First (2) Second (3) Third (4) Fourth
105. Radius of a cylindrical copper tank is 2.8 m and height is 3.5 m. Daily 70 litre water is required by one person. If the tank is full, then water is enough for how many persons ? $\left(\pi = \frac{22}{7}\right)$
 (1) 1231 (2) 1234 (3) 1233 (4) 1232
106. Average (mean) of 100 numbers is 40. One of the number is 30. If instead of 30 number 70 is taken, then what is the new average ?
 (1) 41 (2) 40.5 (3) 40.3 (4) 40.4
107. A person deposited Rs. 2,000 at 5 p.c.p.a. for 2 years in the bank. What is the compound interest does he get ?
 (1) Rs. 105 (2) Rs. 200 (3) Rs. 205 (4) Rs. 210
108. Cost of saree is Rs. 1270. What is the selling price of saree if 12% discount is given ?
 (1) Rs. 1258 (2) Rs. 1217.60 (3) Rs. 1217.40 (4) Rs. 1117.60
109. In the following figure, a trapezium is shown. Find the area of the ground in shape of trapezium.

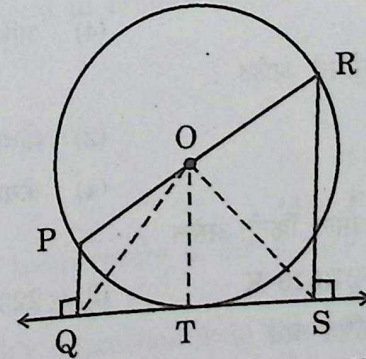
- (1) 3000 sq. m (2) 2400 sq. m (3) 5400 sq. m (4) 2700 sq. m
110. $\frac{11}{3}, \frac{3}{5}, \frac{7}{9}, \frac{5}{7}, \frac{9}{11}$ are written in ascending order, then what is the middle number ?
 (1) $\frac{7}{9}$ (2) $\frac{5}{7}$ (3) $\frac{9}{11}$ (4) $\frac{3}{5}$
111. Three consecutive natural numbers are such that 5 times of smaller number is more than four times of greater number by 19. Then find the average of three numbers.
 (1) 25 (2) 26 (3) 27 (4) 28

112. एका चौरसाचे क्षेत्रफळ x^2 चौ. सेमी आहे. जर चौरसाची एक बाजू 3 सेमी व त्या लगतची बाजू 7 सेमीने कमी केली, तर तयार होणाऱ्या आकृतीचे क्षेत्रफळ चौरसाच्या क्षेत्रफळापेक्षा किती चौ. सेमीने कमी असेल ?
 (1) 21 (2) $10x + 21$ (3) $10x - 21$ (4) 10
113. $\left(\frac{6}{5}\right)^3 - \frac{\sqrt{5041}}{10^3} + (0.7)^3 = ?$
 (1) 5 (2) 1.743 (3) 2.142 (4) 2
114. त्रिकोणाची रचना करण्यासाठी दिलेल्या माहितीवरून कोणकोणते त्रिकोण काढता येतील ?
 (a) 2.1 सेमी, 4 सेमी, 1.9 सेमी (b) 5.7 सेमी, 3.2 सेमी, 2.4 सेमी
 (c) 1.1 सेमी, 0.7 सेमी, 0.5 सेमी (d) 3.6 सेमी, 4.8 सेमी, 6 सेमी
 (1) (a), (b) व (c) (2) (c) व (d) फक्त
 (3) (b), (c) व (d) (4) सर्व (a), (b), (c), (d)
115. $(\sqrt{7} - \sqrt{2})\sqrt{9 + 2\sqrt{14}} = ?$
 (1) 5 (2) 10 (3) 3 (4) $2\sqrt{7}$
116. एका त्रिकोणी (ΔABC) शेताच्या बाजूंच्या लांबी अनुक्रमे $AB = 60$ मी, $BC = 61$ मी व $AC = 11$ मी आहे. जर A वरून बाजू BC वर मध्यगा AT काढली, तर ΔATB चे क्षेत्रफळ किती ?
 (1) 330 चौ. मी (2) 915 चौ. मी (3) 671 चौ. मी (4) 165 चौ. मी
117. x च्या 20% = y , y च्या 20% = z आणि z च्या 20% = 266.80 आहे, तर $x = ?$
 (1) 33,920 (2) 33,350 (3) 16,008 (4) 21,344
118. $\square LMNP$ च्या कोनांची मापे 4 : 5 : 7 : 8 या प्रमाणात आहेत, तर $\square LMNP$ ह्या चौकोनाचा प्रकार कोणता ?
 (1) समलंब (2) आयत (3) समांतरभुज (4) समभुज
119. अजय व अतुल यांच्या आजच्या वयाचे गुणोत्तर 5 : 6 आहे, 20 वर्षांनंतर त्यांच्या वयाचे गुणोत्तर 9 : 10 असेल तर अजय व अतुल यांच्या आजच्या वयातील फरक किती असेल ?
 (1) 5 वर्ष (2) 20 वर्ष (3) 1 वर्ष (4) 8 वर्ष
120. खालील आकृतीमध्ये, O केंद्र असलेल्या वर्तुळाची रेषा QS ही स्पर्शिका आहे. रेख PR व्यास आहे. आकृतीत दिलेल्या माहितीवरून ΔQOT व ΔSOT एकरूप दाखविण्यासाठी कोणती कसोटी उपयोगात आणावी ?

- (1) बा-को-को (2) बा-को-बा (3) कर्ण-भुजा (4) को-बा-को

112. Area of square is x^2 sq. cm. If one side of square and its adjacent side is reduced by 3 cm and 7 cm respectively, then a new figure is formed. By how much is the area of new figure is less than area of the square ?
 (1) 21 (2) $10x + 21$ (3) $10x - 21$ (4) 10
113. $\left(\frac{6}{5}\right)^3 - \frac{\sqrt{5041}}{10^3} + (0.7)^3 = ?$
 (1) 5 (2) 1.743 (3) 2.142 (4) 2
114. From the given sets of lengths of the sides which triangles can be constructed from the given options ?
 (a) 2.1 cm, 4 cm, 1.9 cm (b) 5.7 cm, 3.2 cm, 2.4 cm
 (c) 1.1 cm, 0.7 cm, 0.5 cm (d) 3.6 cm, 4.8 cm, 6 cm
 (1) (a), (b) and (c) (2) Only (c) and (d)
 (3) (b), (c) and (d) (4) All (a), (b), (c), (d)
115. $(\sqrt{7} - \sqrt{2})\sqrt{9 + 2\sqrt{14}} = ?$
 (1) 5 (2) 10 (3) 3 (4) $2\sqrt{7}$
116. Lengths of the sides of a triangular (ΔABC) farmland are $AB = 60$ m, $BC = 61$ m and $AC = 11$ m respectively. A median AT is drawn from A on side BC, then A (ΔATB) = ?
 (1) 330 sq. m (2) 915 sq. m (3) 671 sq. m (4) 165 sq. m
117. If 20% of $x = y$, 20% of $y = z$, 20% of $z = 266.80$, then $x = ?$
 (1) 33,920 (2) 33,350 (3) 16,008 (4) 21,344
118. Angles of $\square LMNP$ are in the ratio 4 : 5 : 7 : 8, then $\square LMNP$ is a ..... quadrilateral.
 (1) Trapezium (2) Rectangle (3) Parallelogram (4) Rhombus
119. Ratio of present ages of Ajay and Atul is 5 : 6. After 20 years, ratio of their ages will be 9 : 10, then what is the difference in present ages of Ajay and Atul ?
 (1) 5 years (2) 20 years (3) 1 year (4) 8 years
120. In the following circle with centre O, line QS is the tangent. Seg PR is diameter. From the given information, by which of the following tests is useful to prove the congruency of ΔQOT and ΔSOT ?

- (1) S - A - A (2) S - A - S (3) Hypotenuse-side (4) A - S - A

121. वाळू, सोडा, चुनखडी, बेरिअम ऑक्साइड आणि बोरॉन यांच्या मिश्रणातून ..... काच तयार होते.
 (1) सिलिका (2) बोरोसिलिकेट (3) प्रकाशीय (4) शिसेयुक्त
122. स्क्रूचे वस्तुमान 1 kg असून लाकडी पृष्ठभागावर टेकणाऱ्या टोकाचे क्षेत्रफळ 9.8 mm² आहे. स्क्रूने पृष्ठभागावर लावलेला दाब ..... आहे. (गुरुत्वीय त्वरण = 9.8 m/s²)
 (1) 10³ N/m² (2) 10⁴ N/m² (3) 10⁶ N/m² (4) 10⁸ N/m²
123. जिवाणूंसंदर्भात खालीलपैकी काय चुकीचे आहे ?
 (1) जिवाणूंमध्ये आदिकेंद्रकी पेशी असतात
 (2) जिवाणू द्विविभाजन पद्धतीने पुनरुत्पादन करतात
 (3) लॅक्टोबॅसिलस हा जिवाणू हानिकारक आहे
 (4) जिवाणूंना संसर्ग करणाऱ्या विषाणूंना (जिवाणूभक्षी) बॅक्टेरिओफाज म्हणतात
124. एखाद्या मूलद्रव्यातील (M)_Z^A A हा ..... व Z हा ..... अनुक्रमे आहेत.
 (1) अणु अंक, वस्तुमानांक (2) वस्तुमानांक, अणु अंक
 (3) न्यूट्रॉन अंक, अणु अंक (4) इलेक्ट्रॉन अंक, अणु अंक
125. प्रतल आरश्यावर आपाती प्रकाश पृष्ठभागाशी 30° कोन करतो. परावर्तित किरणाने लंबाशी केलेला कोन किती असेल ?
 (1) 60° (2) 45° (3) 30° (4) 15°
126. खालीलपैकी कोणत्या गटात जिवाणूंच्या संसर्गाने होणारे आजार आहेत ?
 (1) कॉलेरा, टायफॉइड, क्षयरोग (2) धनुर्वात, क्षयरोग, गोवर
 (3) मलेरिया, गालगुंड, पोलिओमायलिटिस (4) एड्स, मलेरिया, इन्फ्लुएंझा
127. Br₂ कोणत्या रूपात अढळतो ?
 (1) लालसर तपकिरी घनरूपात (2) लालसर तपकिरी द्रवरूपात
 (3) हिरवड पिवळ्या वायुरूपात (4) पिवळ्या घनरूपात
128. जेव्हा ध्वनितरंग हवेतून प्रसारित होतो, संपीडनाच्या येथे (हवेच्या समांतर स्तरांच्या मध्ये) :
 (1) घनता कमी आहे (2) दाब वाढतो
 (3) दाब कमी होतो (4) दाब व घनता बदलत नाही
129. मानवी शरीरातील सर्वात मोठी ग्रंथी कोणती ?
 (1) स्वादुपिंड (2) यकृत
 (3) अवटु ग्रंथी (4) अधिवृक्क ग्रंथी
130. स्टेनलेस स्टीलमध्ये या धातूंचे संमिश्र आहेत :
 (1) केवळ Fe, C, Ni (2) केवळ Fe, C, Ni आणि Cr
 (3) केवळ C आणि Ni (4) केवळ Fe, Ni आणि Cr
131. केल्व्हिन श्रेणी मध्ये 50° F तापमान किती असेल ?
 (1) 323.15 K (2) 273.15 K (3) 223.15 K (4) 283.15 K
132. खालीलपैकी कोणता जीव परपोषित आहे ?
 (1) स्पायरोगायरा (2) वॉल्फॉक्स (3) अॅरिक्स (4) नॉस्टॉक

121. Mixture of sand, soda, limestone, barium oxide and boron is used to manufacture ..... glass.
 (1) Silica (2) Borosilicate (3) Optical (4) Lead
122. Mass of the screw is 1 kg whose tip area touching to a wooden surface is 9.8 mm². The pressure exerted by a screw on the surface is (gravitational acceleration = 9.8 m/s²).
 (1) 10³ N/m² (2) 10⁴ N/m² (3) 10⁶ N/m² (4) 10⁸ N/m²
123. Identify the wrong statement with respect to bacteria :
 (1) Bacterial cell show prokaryotic cell organization
 (2) Bacteria reproduce by binary fission
 (3) Lactobacillus is a harmful bacteria
 (4) Viruses that infect bacteria are called bacteriophages
124. For an element (M)_Z^A A is ..... and Z is ..... respectively.
 (1) Atomic number, mass number (2) Mass number, atomic number
 (3) Neutron number, atomic number (4) Electron number, atomic number
125. Light is incident on a plane mirror at an angle 30° with the surface. What will be the angle made by the reflected ray with the normal ?
 (1) 60° (2) 45° (3) 30° (4) 15°
126. Which among the following is a group of bacterial diseases ?
 (1) Cholera, typhoid, tuberculosis (2) Tetanus, tuberculosis, measles
 (3) Malaria, mumps, poliomyelitis (4) AIDS, Malaria, Influenza
127. Br₂ is available as :
 (1) A reddish brown solid (2) A reddish brown liquid
 (3) A greenish yellow gas (4) A yellow solid
128. When sound wave propagates in air, at compression (between parallel layers of air) :
 (1) Density is low
 (2) Pressure increases
 (3) Pressure decreases
 (4) Pressure and density does not change
129. Which is the largest gland in human body ?
 (1) Pancreas (2) Liver
 (3) Thyroid gland (4) Adrenal gland
130. Stainless steel is the alloy of :
 (1) Fe, C, Ni only (2) Fe, C, Ni and Cr only
 (3) C, Ni only (4) Fe, Ni and Cr only
131. How much will be the temperature of 50° F in Kelvin scale ?
 (1) 323.15 K (2) 273.15 K (3) 223.15 K (4) 283.15 K
132. Identify the heterotrophic organisms from the following :
 (1) Spirogyra (2) Volvox (3) Agaricus (4) Nostoc

133. मिथिल ऑरेंज हे दर्शक आम्ल द्रावणांत ..... रंग तर, आम्लारी द्रावणांत ..... रंग दाखवतो.
 (1) गुलाबी, रंगहीन (2) गुलाबी, पिवळा
 (3) पिवळा, लाल (4) रंगहीन, पिवळा
134. खालील भौतिक राशींपैकी कोणती सदिश राशी नाही ?
 (1) त्वरण (2) विस्थापन
 (3) गतिज ऊर्जा (4) वेग
135. फुलांमध्ये पुमंग व जायांग दोन्ही असतील त्याला ..... असे म्हणतात.
 (1) स्त्रीपुष्प (2) एकलिंगी पुष्प (3) द्विलिंगी पुष्प (4) अपूर्ण पुष्प
136. रुदरफोर्डच्या केंद्रकीय अणुप्रारूपाबद्दल खालीलपैकी काय चुकीचे आहे ?
 (1) अणुच्या केंद्रभागी धनप्रभारित केंद्रक असतात
 (2) केंद्रकाभोवती इलेक्ट्रॉन नावाचे ऋण प्रभारित कण परिभ्रमण करीत असतात
 (3) परिभ्रमण करणाऱ्या इलेक्ट्रॉन आणि अणुकेंद्रक ह्यांच्या दरम्यान पोकळी नसते
 (4) केंद्रकात अणुचे जवळजवळ सर्व वस्तुमान एकवटलेले असते
137. जेव्हा वाहनिक तारेतून क्ष-अक्षाच्या धन दिशेत इलेक्ट्रॉनस् वाहतात तेव्हा :
 (1) धारा तारेतून धन क्ष-दिशेत वाहते (2) त्याभोवती चुंबकीय क्षेत्र तयार होते
 (3) त्याभोवती चुंबकीय क्षेत्र तयार होत नाही (4) तारेतून धारा वाहत नाहीत
138. खालीलपैकी चुकीचे विधान ओळखा :
 (1) तंतुकणिका व हरितलवके ही दुहेरी पटल असलेली पेशी अंगके आहेत
 (2) केंद्रकातील गुणसूत्रांत अनुकीय माहिती असते
 (3) आदिकेंद्रकी पेशी व दृश्यकेंद्रकी पेशी दोन्हीमध्ये 80S रायबोझोम असतात
 (4) आदिकेंद्रकी पेशी आणि लाल रक्त पेशींमध्ये तंतुकणिका आढळत नाहीत
139. दुष्फेन पाण्यात ..... चे क्लोराइड व सल्फेटचे क्षार असतात.
 (1) Na आणि K (2) Ca आणि Na (3) Ca आणि Mg (4) Li आणि Na
140. माध्यम नसताना उष्णतेचे स्थानांतर ..... होते.
 (1) वहनातून (2) उत्सर्जनातून
 (3) अभिसरणातून (4) वहन व अभिसरणातून
141. अन्नसाखळीतील पहिल्या पोषण पातळीत जर 100 J ऊर्जा असेल तर त्यातील तिसऱ्या पोषण पातळीत किती ऊर्जा असेल ?
 (1) 1 J (2) 10 J (3) 1000 J (4) 10000 J
142. खालीलपैकी चुकीची जोडी निवडा :
 (1) व्हिनेगर — ऑसिटिक आम्ल (2) चिंच — टार्टरिक आम्ल
 (3) टोमॅटो — अँस्कॉर्बिक आम्ल (4) लिंबू — सायट्रिक आम्ल

133. Methyl orange indicator is ..... in acidic medium and ..... in alkali medium.
 (1) Pink, Colourless (2) Pink, Yellow
 (3) Yellow, Red (4) Colourless, Yellow
134. Out of the following physical quantities which one is not a vector quantity ?
 (1) Acceleration (2) Displacement
 (3) Kinetic energy (4) Velocity
135. Flowers with both androecium and gynoecium are called ..... flowers.
 (1) Pistillate (2) Unisexual (3) Bisexual (4) Incomplete
136. Identify incorrect statement about Rutherford's Nuclear atomic model :
 (1) There is a positively charged nucleus at the centre of an atom
 (2) Negatively charged electrons revolve around the nucleus
 (3) There is no empty space between revolving electrons and nucleus
 (4) Entire mass of an atom is concentrated in the nucleus
137. When the electrons flow through a conducting wire in the positive direction of x -axis, then :
 (1) Current flows in the wire in positive x -direction
 (2) Magnetic field is produced around it
 (3) No magnetic field is produced around it
 (4) No current flows through the wire
138. Identify the incorrect statement :
 (1) Mitochondria and chloroplast are double membrane bound organelles
 (2) Nucleus contain chromosomes having genetic information
 (3) There are 80S ribosomes in both prokaryotic and eukaryotic cell
 (4) Mitochondria are absent in prokaryotic cells and red blood corpuscles
139. Hard water contains chlorine and sulphate salts of .....
 (1) Na & K (2) Ca & Na (3) Ca & Mg (4) Li & Na
140. The transfer of heat takes place without medium in :
 (1) Conduction (2) Radiation
 (3) Convection (4) Conduction as well as convection
141. If the energy at 1st trophic level is 100 J, what will be the amount of energy in the 3rd trophic level in the same food chain ?
 (1) 1 J (2) 10 J (3) 1000 J (4) 10000 J
142. Identify the wrong match from the following :
 (1) Vinegar — Acetic acid (2) Tamarind — Tartaric acid
 (3) Tomato — Ascorbic acid (4) Lime — Citric acid

143. चुंबकीय बलरेषा :
- (1) एकमेकास प्रतिकर्षित करतात
  - (2) एकमेकास छेदतात
  - (3) ताणाच्या स्थितीत नसतात
  - (4) नेहमी दक्षिण ध्रुवापासून उत्तर ध्रुवाकडे जातात
144. मानवाच्या हृदयातील कोणत्या कप्प्यांच्या भिंती सर्वात जाड असतात ?
- (1) डावे अलिंद
  - (2) उजवे अलिंद
  - (3) डावे निलय
  - (4) उजवे निलय
145. खालीलपैकी कोणत्या संयुगाच्या मध्यभागात धातूचा समावेश नाही ?
- (1) क्लोरोफिल
  - (2) सायनोकोबालमीन
  - (3) हिमोग्लोबिन
  - (4) बेन्झीन
146. जर विशिष्ट गुरुत्व, पदार्थाची घनता व पाण्याची घनता अनुक्रमे ρ_g , ρ_s आणि ρ_w असे दर्शवितात, तर त्यातील संबंध ..... हे आहे.
- (1) $\rho_g \times \rho_w = \rho_s$
  - (2) $\rho_g \times \rho_s = \rho_w$
  - (3) $\rho_g \times \rho_s \times \rho_w = 1$
  - (4) $\rho_w = \frac{\rho_g}{\rho_s + 1}$
147. खालीलपैकी कोणते जीव मृतोपजीवी पोषण दाखवतात ?
- (1) शैवाल
  - (2) कवक
  - (3) ब्रायोफायट्स
  - (4) टेरिडोफायट्स
148. स्तंभ I च्या संयुगांची स्तंभ II मधील त्यांच्या उपयोगांशी जोडी लावा :
स्तंभ I	स्तंभ II
(A) NaOH	(i) आम्लविरोधक औषध
(B) KOH	(ii) कपडे धुण्याच्या साबणामध्ये उपयोग
(C) NH_4OH	(iii) शॅम्पू
(D) $\text{Mg}(\text{OH})_2$	(iv) खते तयार करण्यासाठी
- खालील पर्यायातून योग्य उत्तर निवडा :
(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2) (ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3) (iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4) (iii)	(i)	(ii)	(iv)
149. खालील गर्तीपैकी कोणती वर्तुळाकार गती नाही ?
- (1) घड्याळातील मिनिट काटा
  - (2) गोल फिरणारे चक्र (जत्रेतील चक्र)
  - (3) शिवणयंत्राची सुई
  - (4) फिरणारा पंखा
150. लायकेनमध्ये कोणते दोन जीव एकत्रित राहतात ?
- (1) जिवाणू आणि कवक
  - (2) शैवाल आणि जिवाणू
  - (3) कवक आणि शैवाल
  - (4) कवक आणि विषाणू

143. Magnetic lines of force :
- (1) Repel each other
  - (2) Intersect each other
  - (3) Are not in the state of tension
  - (4) Always run from south pole to north pole
144. Which part of the heart in humans have thickest wall ?
- (1) Left auricle
  - (2) Right auricle
  - (3) Left ventricle
  - (4) Right ventricle
145. Identify the compound from the following which does not have metal in it.
- (1) Chlorophyll
  - (2) Cyanocobalamine
  - (3) Haemoglobin
  - (4) Benzene
146. If specific gravity, density of a substance and density of water are denoted by ρ_g , ρ_s and ρ_w respectively, then the relation between them is :
- (1) $\rho_g \times \rho_w = \rho_s$
  - (2) $\rho_g \times \rho_s = \rho_w$
  - (3) $\rho_g \times \rho_s \times \rho_w = 1$
  - (4) $\rho_w = \frac{\rho_g}{\rho_s + 1}$
147. Which one of the following shows saprophytic mode of nutrition ?
- (1) Algae
  - (2) Fungi
  - (3) Bryophytes
  - (4) Pteridophytes
148. Match the compound in Column I with its uses in Column II :
Column I	Column II
(A) NaOH	(i) Antacid
(B) KOH	(ii) Washing soda
(C) NH_4OH	(iii) Shampoo
(D) $\text{Mg}(\text{OH})_2$	(iv) Fertilizer
- Choose the correct option :
(A)	(B)	(C)	(D)
(1) (ii)	(iii)	(i)	(iv)
(2) (ii)	(iii)	(iv)	(i)
(3) (iii)	(ii)	(i)	(iv)
(4) (iii)	(i)	(ii)	(iv)
149. Out of the following motions which is not a circular motion ?
- (1) Minute hand of a clock
  - (2) Merry go round
  - (3) Needle of a sewing machine
  - (4) Rotating fan
150. Lichens are the association of :
- (1) Bacteria and fungi
  - (2) Algae and bacteria
  - (3) Fungus and algae
  - (4) Fungus and virus

कच्चा कामासाठी जागा
Space for Rough Work

कच्चा कामासाठी जागा
Space for Rough Work

Exam Code 1125	Paper Code : 502 (MS)
Time : 2:30 PM to 5:00 PM	Medium : Bengali

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Set

B

Total Marks	150
Total Pages	36

**Paper II (Std. VI to Std. VIII)
Mathematics & Science**

Kindly read below instructions before solving the Question Paper

Ensure that you have received the Question Paper of selected Optional Subject.

Instructions :-

- Candidates should write their seat number on Question Paper at provided space.
- Candidates should write their seat number on OMR SHEET at provided space.
- Total no. of questions are 150 for this paper & candidate will get 150 Minutes (Two & half hours) to solve 150 questions. All questions carry one mark each. All questions are compulsory.
- Each question in this paper is objective type and four options are provided for each question, out of which only one option is correct. Candidate has to mark only one option out of four by darkening the corresponding circle on OMR SHEET using Black or Blue ball pen only. Half marked circles, mistakes while darkening or marking two options will not be considered as correct. Option once marked on OMR SHEET cannot be changed later.
- If question is cancelled due to any reason the eligibility will be decided based on the marks obtained against the accurate question.
- Do not write/mark answers in the question booklet. Do not separate/tear any section from the, main question paper booklet.
- The rough work is to be done in the page/space provided in the question booklet.
- OMR BARCODE no. question paper serial no. and SET CODE should be properly mentioned on Signature Roll.
- Present your exam admit card if requested by the Supervisor/Invigilator.
- Question paper contains medium-wise sections as shown below :

Section	Subject	Question No.	Marks
1	Bengali	1 To 30	30
2	English/Marathi	31 To 60	30
3	Child Development & Pedagogy	61 To 90	30
4	Mathematics & Science	91 To 150	60
- While submitting your OMR answer sheet to invigilator, make sure that there are three copies containing one main copy and two carbonless copies. Candidate should keep candidates carbonless copy with themselves. Do not separate the other carbonless copy meant for MSCE.
- Do not leave the examination hall without invigilators instruction.
- If candidate takes any exam related material out of the examination hall during or after the exam, his/her candidature will be cancelled.
- Candidate should not bring mobile, smart watch, calculator, Logtable or any other unnecessary material into the examination hall.
- After the allotted exam time, candidates are allowed to take the Question Paper along with them. Providing the copy/content of the question paper to any other person before the exam time is over is a punishable offence and concerned candidate will have to face legal action as per the provisions under "THE MALPRACTICE PREVENTION ACT OF 1982 OF THE STATE".
- Candidate should remove the Question Paper seal only after the exam time starts. No seal should be removed before the starting of the allotted exam time.
- In case ambiguity between translation of Marathi or any other medium and English medium, questions in English medium will be considered as final for all mediums.